

2011

Voortijdig stoppen met het inburgeringstraject in de gemeente Enschede

*Bacheloropdracht
Bestuurskunde*

Naam: Wiebe Penterman

Studentnummer: s0175196

Begeleiders:

- Dr. J.S. Svensson

- Prof. Dr. S. Saharso

24 oktober 2011, Enschede

Universiteit Twente

Inhoudsopgave

Abstract.....	3
Voorwoord.....	4
1. Introductie.....	5
1.1 Achtergrond.....	5
1.2 Probleemstelling.....	7
1.3 Doel en relevantie van het onderzoek.....	7
1.4 Onderzoeksvragen.....	7
1.5 Onderzoeksmethodologie.....	8
1.6 Opzet van het rapport.....	10
2. Theorie.....	11
2.1 Model van Tinto.....	11
2.2 Goal commitment en Institutional commitment.....	12
2.3 Kenmerken individuen.....	12
2.4 Interacties binnen de omgeving van het hoger onderwijs.....	13
2.5 Conclusie.....	15
2.6 Toepasbaarheid theorie op vraagstuk migranten.....	15
2.7 Hypothesen op basis van persoonskenmerken.....	16
2.8 Hypothesen op basis van theorie.....	17
2.9 Samenvatting.....	17
3. Resultaten.....	19
3.1 Beschrijving van de populatie deelnemers.....	19
3.2 Beantwoording deelvragen en hypothesen.....	19
4. Conclusie.....	31
4.1 Conclusie.....	31
4.2 Aanpassingen waardoor uitval minder wordt.....	33
4.3 Beperkingen.....	34
4.4 Theorie Tinto van toepassing op vraagstuk migranten?.....	34
4.5 Aanbevelingen.....	34
Bibliografie.....	35
Bijlagen.....	37

Abstract

In deze bacheloropdracht wordt er gekeken naar trajectuitval bij het inburgeringsprogramma van de gemeente Enschede. Veel immigranten die door de gemeente voor een inburgeringstraject worden aangemeld blijken dit traject uiteindelijk toch niet te doen of voortijdig te stoppen. Er is onderzocht hoe vaak dit voorkomt in de gemeente Enschede, in welke fasen dit gebeurt, of persoonskenmerken verband houden met het voortijdig stoppen en wat de belangrijkste oorzaken zijn van uitval. Bovendien is er gekeken of de instellingen zelf genoeg doen om de inburgeraars te behouden. Uit het onderzoek is gebleken dat ongeveer 1 op de 4 inburgeraars voortijdig stopt met het inburgeringstraject in de gemeente Enschede.

Er is vervolgens gekeken in welke fase van het traject uitval vaak voorkomt. Uit de analyse kwam naar voren dat van alle mensen die voortijdig zijn gestopt in de gemeente Enschede, 29% stopt binnen drie maanden. Bijna 80% van de mensen die voortijdig zijn gestopt in de gemeente Enschede, stopt binnen een jaar met het inburgeringstraject.

Van de persoonskenmerken houdt zowel geslacht als land van herkomst verband met het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject. Uit de resultaten blijkt dat mannen vaker stoppen met het inburgeringstraject in de gemeente Enschede dan vrouwen en mensen uit Turkije beëindigen vaker voortijdig het inburgeringstraject dan mensen uit andere landen.

Andere belangrijkste oorzaken van de uitval is "ziekte en overlijden". Verder spelen het hebben van kinderen een belangrijke rol bij uitval, de eigen capaciteiten van de inburgeraars en bovendien zijn uitvallers vaak slechter academisch –en sociaal geïntegreerd.

Als laatste kwam naar voren dat de instellingen er veel aan doen om de mensen binnen boord te houden, door ze bijvoorbeeld achterna te bellen en brieven te sturen wanneer ze niet aanwezig zijn tijdens een les.

Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie die ik heb geschreven als afsluiting van mijn bacheloropleiding Bestuurskunde aan de Universiteit Twente. In deze scriptie is onderzoek gedaan naar het naar het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject in de gemeente Enschede. Dit onderzoek is een onderdeel van een groter project met betrekking tot de inburgering in de gemeente Enschede.

Ik wil graag van de gelegenheid gebruik maken om een aantal mensen via deze weg te bedanken. Allereerst zijn dat mijn afstudeerbegeleiders: Dr. J.S. Svensson en Prof. Dr. S. Saharso. Zij hebben me dit gehele onderzoek begeleid. Dit eindresultaat was zonder hun goede begeleiding en heldere feedback niet mogelijk geweest. Daarnaast wil ik afdeling Taal & Inburgering van de gemeente Enschede bedanken en in het bijzonder meneer van Brummen. Hij heeft er alles aan gedaan om de benodigde gegevens voor dit onderzoek in handen te krijgen en voor vragen kon ik altijd bij hem terecht. Zonder al deze hulp was deze scriptie niet tot stand gekomen.

Enschede, 2011
Wiebe Penterman

1. Introductie

1.1 Achtergrond

Op 1 januari 2007 is de Wet Inburgering (WI) in werking getreden. In deze wet zijn regels opgenomen voor het inburgeren in Nederland. Inburgeren houdt in: 'de Nederlandse taal leren en kennis nemen van de Nederlandse maatschappij' (Rijksoverheid, 2011a). Immigranten die in Nederland willen gaan wonen of al in Nederland wonen zijn volgens de WI verplicht om in te burgeren. In de WI staat dat mensen die geen EU- of Nederlandse nationaliteit hebben, en de Nederlandse taal onvoldoende beheersen verplicht zijn om in te burgeren (Rijksoverheid, 2011b).

In 2010 is er een recordaantal van 150.000 immigranten naar Nederland gekomen. Dat zijn er 3000 meer ten opzichte van 2009. Deze toename is vooral te danken aan migranten uit zowel nieuwe als oude EU-lidstaten. Het aantal immigranten uit niet-westerse landen is licht gedaald in 2010 (CBS, 2011).

Om ervoor te zorgen dat immigranten kennis nemen van de Nederlandse samenleving is het belangrijk dat ze een inburgeringstraject volgen. Hierbij geldt dat niet alle immigranten verplicht zijn om een inburgeringstraject te volgen. Niet inburgeringsplichtig zijn mensen die:

- een Nederlands paspoort hebben
- afkomstig zijn uit de Europese Unie (EU), de Europese Economische Ruimte (EER) of Zwitserland
- jonger zijn dan 18 jaar
- ouder zijn dan 65 jaar
- acht jaar of langer in Nederland woonden toen ze leerplichtig waren
- over Nederlandse diploma's, certificaten of bewijsstukken van een bepaalde opleiding in de Nederlandse taal beschikken
- tijdelijk naar Nederland komen voor werk of studie.

(Bron: Rijksoverheid, 2011a)

Het is op drie manieren ook nog mogelijk dat mensen ontheffing krijgen voor de inburgeringsplicht:

1. Als men door een lichamelijke of psychische beperking of door een verstandelijke handicap niet in staat bent het inburgeringsexamen te halen
2. Als de gemeente aan het eind van uw inburgering oordeelt dat het voor iemand niet mogelijk is om het inburgeringsexamen te halen, terwijl u daar wel genoeg inspanning voor heeft geleverd
3. Als men kan aantonen voldoende ingeburgerd te zijn, kan de gemeente op aanvraag ontheffing verlenen.

(Bron: Rijksoverheid, 2011a)

In het Deltaplan Inburgering (2007) staat de volgende doelstelling van de inburgeringscursus: 'Het verbeteren van de kwaliteit van de inburgering, zodat meer mensen hun inburgering afronden met een hoger niveau dan dat ze voor de cursus hadden en economisch, sociaal en cultureel participeren in de samenleving'. Er wordt van de inburgeraars een minimaal niveau gevraagd wat nodig is om in de Nederlandse samenleving mee te kunnen doen. Het is van groot belang dat immigranten gaan inburgeren, omdat het dan makkelijker wordt om te participeren in onze samenleving. Bovendien krijgen de immigranten tijdens zo'n cursus kennis van de belangrijkste Nederlandse normen en waarden.

In de jaren 2009 en 2010 zijn er in de gemeente Enschede respectievelijk 2271 en 2394 nieuwkomers uit het buitenland naar Enschede gekomen (Enschede in cijfers, 2011). In totaal zijn er 1896 mensen in 2009 of 2010 begonnen met een inburgeringstraject. Uit cijfers van de gemeente Enschede, afdeling Taal & Inburgering, komt naar voren dat 486 mensen, die in 2009 of 2010 begonnen zijn met het traject, het traject voortijdig hebben beëindigd.

Bij elk inburgeringsprogramma heeft de inburgeraar een trajectbegeleider die hem/haar begeleidt tijdens het inburgeringstraject. De trajectbegeleider helpt de inburgeraar tijdens het traject en ziet toe op de aanwezigheid van de inburgeraar. De trajectbegeleider is ook vooral een vertrouwenspersoon bij wie de inburgeraar terecht kan met allerlei vragen. Als de inburgeraar specifieke begeleiding nodig heeft, dan is het een taak voor de trajectbegeleider om de inburgeraar in contact met de brengen met de juiste organisaties of voorzieningen. De hulp van de trajectbegeleider wordt naarmate het traject vordert steeds verder afgebouwd, zodat aan het eind van het traject de hulp van de trajectbegeleider overbodig is.

Er zijn in de gemeente Enschede verschillende inburgeringsprogramma's die gevolgd kunnen worden. Er zijn alfabetiseringsprogramma's, maar ook programma's die zich richten op een hoger taalniveau dat strikt noodzakelijk om het inburgeringsexamen te halen. Daarnaast zijn er programma's die zich richten op het profiel opvoeding, gezondheid en onderwijs (OGO), terwijl andere trajecten willen bereiken dat de inburgeraars betaald werk krijgen.

In dit onderzoek wordt gekeken naar de programma's die de grootste deelnemersaantallen kennen, namelijk Workstep en IVIO.

Workstep is er vooral op gericht dat de inburgeraars betaald werk krijgen en is in het bijzonder bedoeld voor inburgeraars met een uitkering. Tijdens het traject doen ze werkervaring op door (vooral) stages te lopen. Een trajectweek bij Workstep bestaat uit 36 uur.

Het IVIO-traject kan worden onderverdeeld in twee trajecten:

- IVIO perceel 1, wat gericht is op het behalen van het inburgeringsexamen met profiel OGO, gecombineerd met een taalwerkstage. Dit traject is bedoeld voor inburgeraars met een OGO-profiel die niet in staat worden geacht om het B1 taalniveau binnen twee jaar te halen. Het inburgeringsexamen wordt gehaald met het taalniveau A2. Het traject kent een maximale duur van drie jaar.

- IVIO perceel 2, wat sterk vergelijkbaar is met IVIO perceel 1, maar het verschil met perceel 1 is dat binnen perceel 2 wordt gestreefd om het inburgeringsexamen te halen met het hogere taalniveau B1. In de jaren 2009 en 2010 zijn bij Workstep respectievelijk 261 en 129 inburgeraars met een traject gestart en bij IVIO zijn dat er respectievelijk 438 en 381 voor beide trajecten tezamen.

Bij taalniveau A2 is de communicatie eenvoudig en er worden woorden gebruikt die veel voor komen. De gemiddelde zinslengte is ongeveer negen woorden. Bij taalniveau B1 ligt het niveau van de communicatie hoger dan bij A2. Met niveau B1 kan er redelijk gecommuniceerd worden. De gemiddelde zinslengte bij taalniveau B1 is ongeveer tien woorden.

Wanneer iemand verplicht is om het inburgeringstraject te volgen, dan moet men binnen drie jaar het inburgeringsdiploma halen. Als mensen binnen drie jaar geen inburgeringsdiploma hebben gehaald lopen ze het risico dat ze geen verblijfsvergunning krijgen en dus binnen een bepaalde tijd weer teruggestuurd worden naar het land van herkomst. Bovendien kan een gemeente een bestuurlijke boete opleggen aan inburgeringsplichtigen die verwijtbaar geen gehoor geven aan de oproep van een gemeente (max. €250), die niet aan het traject willen meewerken en dus geen lessen volgen (max. €500) of aan inburgeringsplichtigen die het diploma niet binnen de gestelde termijn halen (max. €500). Deze boete kan elke twee jaar herhaald worden net zolang de inburgeringsplichtige het examen heeft behaald. Als de inburgeringsplichtige geen verwijt treft voor bijvoorbeeld het niet halen van het diploma binnen drie jaar, dan kan de gemeente de boete achterwege laten en de termijn voor het halen van het diploma verlengen. De gemeenten hebben de mogelijkheid om de hoogte van de boete naar eigen inzicht bij verordening vast te stellen. Daarbij geldt een wettelijk maximum. Tevens is in de WI opgenomen dat vreemdelingen aan de inburgeringsplicht moeten voldoen, als ze in aanmerking willen komen voor voor een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd of een zelfstandige verblijfsvergunning voortgezet verblijft. Daarbij moet het inburgeringsexamen op het niveau A2 worden behaald (Significant, 2010).

1.2 Probleemstelling

Er is in Nederland een Deltaplan Inburgering opgesteld, omdat er te weinig immigranten inburgerden. In dit Deltaplan wordt de aandacht gericht op de kwaliteitsverbetering van de inburgeringsprogramma's. Dit is belangrijk, maar de redenen waarom immigranten voortijdig stoppen met het inburgeringstraject zijn tot op heden nauwelijks onderzocht. In dit onderzoek ligt de focus op de immigranten zelf. Het is heel goed mogelijk dat de kwaliteit van de inburgeringsprogramma's goed is, maar dat de immigranten toch besluiten om voortijdig te stoppen met het inburgeringstraject. Door dit te onderzoeken kan er tot nieuwe inzichten gekomen worden en kan ervoor gezorgd worden dat de immigranten het inburgeringstraject af zullen maken. Het zou ook kunnen dat uiteindelijk zal blijken dat de inburgeraars helemaal geen inburgeringsprogramma nodig hebben, omdat ze toch wel werk vinden.

1.3 Doel en relevantie van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te krijgen in de oorzaken van het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject in de gemeente Enschede. Als de belangrijkste factoren bekend zijn, kan men ook meer zicht krijgen op mogelijke oplossingen voor het verminderen van het voortijdig stoppen. Op die manier kan de gemeente Enschede beleid ontwikkelen om op een effectieve en efficiënte manier het voortijdig stoppen tegen te gaan en zoveel mogelijk terug te dringen. Het is tevens voor de mensen die naar Nederland komen belangrijk om in te burgeren. De gemeente Enschede vindt het ook belangrijk dat de mensen gaan inburgeren, zodat de mensen sneller meedoen in Enschede. Bovendien worden de kansen op de arbeidsmarkt aanzienlijk vergroot, wanneer men de Nederlandse taal onder de knie heeft. De mensen leren tijdens een inburgeringscursus ook de normen en waarden van de Nederlandse samenleving, waardoor ze zich beter kunnen inleven.

Door de belangrijkste factoren van het voortijdig stoppen te achterhalen, kunnen er mogelijke oplossingen worden onderzocht. Dit is positief voor de gemeente Enschede, maar ook zeker voor de immigrant.

1.4 Onderzoeksvragen

De gemeente Enschede vindt het belangrijk dat mensen inburgeren. De cijfers op de site van de Rijksoverheid laten zien dat de gemeente Enschede presteert boven de landelijke ambitie van een slagingspercentage van 50%. De gemeente Enschede heeft in 2010 een slagingspercentage van 75%, wat ruim boven de landelijke ambitie van 50% ligt (Rijksoverheid, 2011c). Toch wil de gemeente Enschede weten waarom sommige immigranten voortijdig stoppen met het inburgeringstraject. Uiteindelijk blijkt een gedeelte van de immigranten (25%), die door de gemeente Enschede voor een inburgeringstraject worden aangemeld, dit traject uiteindelijk toch niet te doen of voortijdig te stoppen. Wat zijn hiervoor de belangrijkste oorzaken?

Mijn probleemstelling luidt:

'In welke mate is bij inburgeringstrajecten in de gemeente Enschede sprake van voortijdige trajectuitval en welke factoren zijn op deze trajectuitval van invloed?'

Om deze probleemstelling te kunnen beantwoorden, heb ik een aantal onderzoeksvragen opgesteld:

1. Hoe vaak komt het voor dat inburgeraars voortijdig stoppen met hun inburgeringstraject?
2. In welke fase van het inburgeringstraject komt voortijdig stoppen het meest voor?
3. Hebben persoonskenmerken van inburgeraars een verband met het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject?
4. Wat zijn de belangrijkste oorzaken dat inburgeraars voortijdig stoppen met het inburgeringstraject volgens de trajectbegeleiders?
5. Wat doen de instellingen er aan om de trajectuitval tegen te gaan?

Deze deelvragen zullen worden beantwoord door middel van interviews en met gegevens die door de afdeling Taal & Inburgering van de gemeente Enschede beschikbaar zijn gesteld. Deze afdeling heeft alle gegevens over de mensen die zijn begonnen met een inburgeringstraject en deze wel of niet hebben afgerond. In dit onderzoek worden de gegevens gebruikt van mensen die in 2009 of 2010 begonnen zijn met het inburgeringstraject. Deze gegevens zullen gebruikt worden bij het uitvoeren van de analyses met het programma SPSS. Bij deelvraag vier zullen er een aantal hypothesen worden getest, waarbij wordt gekeken of bepaalde persoonskenmerken een significant verband hebben met het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject.

Bij de beantwoording van de deelvragen zullen er ook interviews gehouden worden met de trajectbegeleiders, omdat zij regelmatig contact hebben met de inburgeraars.

1.5 Onderzoeksmethodologie

Nu zal de methodologie worden besproken waarmee het onderzoek uitgevoerd gaat worden. In paragraaf 1.5.1 worden de onderzoeksobjecten van het onderzoek behandeld. Vervolgens wordt in 1.5.2 de dataverzameling behandeld. Daarna zal er in paragraaf 1.5.3 een onderzoeksoptzet besproken worden.

1.5.1 Onderzoeksobject

De onderzoeksobjecten in dit onderzoek zijn alle mensen die in 2009 en 2010 begonnen zijn met het inburgeringstraject in de gemeente Enschede. In totaal gaat dit om 1896 inburgeraars. Bij een aantal analyses heb ik mij alleen gericht op de mensen die voortijdig gestopt zijn met het inburgeringstraject. Dit zijn in totaal 486 inburgeraars. Dit zijn de analyse-eenheden in het onderzoek. Er zal in dit onderzoek zowel een kwantitatief als een kwalitatief onderzoek worden uitgevoerd. Bij het kwantitatieve onderzoek zullen de eerste drie onderzoeksvragen worden beantwoord. Deze kunnen beantwoord worden met de gegevens van de afdeling Taal & Inburgering. Bij het kwalitatieve onderzoek zal de focus meer liggen op de vierde en vijfde onderzoeksvraag. Deze zullen beantwoord worden aan de hand van de interviews. Bij het interview verschillen de analyse-eenheden verschillen met de observatie-eenheden. De analyse-eenheden zijn de inburgeraars en de observatie-eenheden zijn de trajectbegeleiders. Bij het kwantitatieve deel van het onderzoek zijn de inburgeraars zowel de analyse-eenheden als de observatie-eenheden.

1.5.2 Dataverzameling

Met behulp van kwantitatieve analyses wil ik vaststellen hoe vaak de uitval voorkomt, in welke fasen van het traject dit vooral voorkomt en of bepaalde persoonskenmerken verband houden met de uitval. De afdeling Taal & Inburgering van de gemeente Enschede heeft hierover informatie waarmee deze analyses uitgevoerd kunnen worden. Een aantal analyses worden uitgevoerd op het totaal aantal inburgeraars (1896) en een aantal analyses zijn uitgevoerd op de uitvallers (486).

Daarnaast moet er worden uitgezocht wat de belangrijkste oorzaken zijn van het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject en wat de instellingen er aandoen om de trajectuitval tegen te gaan. Door het houden van de interviews zal er, aan de hand van de theorie van Tinto, dieper worden ingegaan op de oorzaken van de uitval volgens de trajectbegeleiders en er wordt nagegaan wat de instellingen eraan doen om de trajectuitval tegen te gaan. Dit is het kwalitatieve gedeelte van het onderzoek.

Bij de interviews is stilgestaan bij de theorie van Tinto die is behandeld in hoofdstuk 2. Er is gekeken naar de oorzaken in relatie tot het model van Tinto. Daarbij is onderzocht in hoeverre de kenmerken de rol van inburgeraars een rol spelen bij het uitval. Kenmerken als relaties binnen een familie en de eigen capaciteiten.

Vervolgens is er gekeken naar de interacties binnen de omgeving van de organisatie. Zijn uitvallers wel voldoende academisch en sociaal geïntegreerd. Bij de academische integratie zijn de resultaten van toetsen en de intellectuele ontwikkeling behandeld. Bovendien is er gekeken of het bij de uitvaller ontbreekt aan goal commitment. Bij de sociale integratie is onderzocht in hoeverre er

ruimte is voor interactie tussen inburgeraars zelf en tussen inburgeraars en personeel. Bovendien is er gekeken of de uitvallers veel vrienden hebben en of ze gebruik maken van buitenschoolse activiteiten. Hierbij is de aandacht gericht op institutional commitment.

Als laatste is er gevraagd aan de trajectbegeleiders wat er eventueel aan het uitval gedaan kan worden en wat de instellingen er zelf aan doen om de inburgeraars binnen boord te houden.

1.5.3 Onderzoeksopzet

In dit onderzoek zal de volgende probleemstelling worden beantwoord: *‘Wat is het beeld van trajectuitval in de gemeente Enschede en wat zijn de belangrijkste oorzaken van het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject in de gemeente Enschede?’*

Om deze probleemstelling te beantwoorden zijn er vijf onderzoeksvragen opgesteld. Er zal nu worden behandeld hoe elk van deze deelvragen beantwoord zal gaan worden.

1. Hoe vaak komt het voor dat inburgeraars voortijdig stoppen met hun inburgeringstraject?

Deze vraag is te beantwoorden met de gegevens die de afdeling Taal & Inburgering van de gemeente Enschede hebben verzameld. Door middel van het programma SPSS zal hier antwoord op verkregen worden.

2. In welke fase van het inburgeringstraject komt voortijdig stoppen het meest voor?

Deze vraag is ook te beantwoorden met de gegevens die de afdeling Taal & Inburgering van de gemeente Enschede hebben verzameld. In het bestand staat aangegeven wanneer mensen begonnen zijn met het traject en wanneer ze precies gestopt zijn. Deze vraag zal worden beantwoord in kwartalen. Stoppen inburgeraars al binnen drie maanden, na 3-6 maanden, etc.

3. Hebben persoonskenmerken van inburgeraars een verband met het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject?

Ook deze vraag zal worden beantwoord met de gegevens van de afdeling Taal & Inburgering. Er is informatie over het geslacht, leeftijd en land van herkomst. Door middel van statistische analyses zullen er verschillende hypothesen worden getoetst met betrekking tot deze variabelen.

4. Wat zijn de belangrijkste oorzaken dat inburgeraars voortijdig stoppen met het inburgeringstraject volgens de trajectbegeleiders?

Deze vraag wordt zowel beantwoord met de gegevens van de afdeling Taal & Inburgering als met interviews. De trajectbegeleiders moeten een formulier invullen met opgave van een reden wanneer inburgeraars voortijdig stoppen met het inburgeringstraject. Hierbij hebben ze de mogelijkheid tussen 8 verschillende redenen.

Daarnaast vinden er interviews plaats met de trajectbegeleiders om dieper op deze redenen van uitval in te gaan. Bij de interviews zal de theorie van Tinto naar voren komen.

In paragraaf 4.7 is al aangegeven dat een aantal kenmerken uit de theorie van Tinto niet gebruikt kunnen worden voor dit onderzoek. De andere kenmerken uit deze theorie zijn wel goed van toepassing op de migranten. De eigen capaciteiten van de migrant om in te burgeren kunnen ook goed gemeten worden. Er vinden veel gesprekken plaats met de migrant en bovendien zou bijvoorbeeld aan de hand van resultaten van opdrachten gekeken kunnen worden of een migrant het vereiste niveau aankan.

Ook de interacties binnen de omgeving van de instelling kunnen een belangrijke oorzaak zijn. Via gesprekken met trajectbegeleiders kan erachter gekomen worden of de uitvallers academisch geïntegreerd zijn door te kijken naar de resultaten van toetsen/opdrachten en door te kijken of een uitvaller zich wel of niet intellectueel ontwikkeld heeft. Er kan ook gekeken in hoeverre de uitvallers sociaal geïntegreerd zijn, door te kijken of er sprake is van peer-groep interactie en interactie met de instelling zelf (faculty interaction). Dit zijn kenmerken die zowel voor studenten, maar ook zeker voor inburgeraars erg belangrijk kunnen zijn. Hierbij spelen de begrippen goal commitment en

institutional commitment een belangrijke rol. Wil de inburgeraar wel het diploma halen (goal commitment) en voelt hij zich verbonden met de instelling (institutional commitment). De kenmerken van instellingen kunnen ook invloed hebben op studie-uitval, maar deze worden buiten beschouwing gelaten. Wel zal in de interviews gevraagd worden of de instellingen er zelf wel genoeg aan doen om de trajectuitval tegen te gaan. Zij kunnen daar ook een hele belangrijke rol in spelen.

5. Wat doen de instellingen er aan om de trajectuitval tegen te gaan?

Deze vraag zal worden beantwoord met de interviews die gehouden worden. De trajectbegeleiders zijn onderdeel van de organisatie en hebben dus voldoende inzicht om aan te geven of wat de instelling er aan doen om de trajectuitval tegen te gaan en of ze er genoeg aan doen.

1.6 Opzet van het rapport

In hoofdstuk 2 wordt het theoretisch kader besproken. Vervolgens zullen in hoofdstuk 3 alle resultaten van het onderzoek gepresenteerd worden. In hoofdstuk 4 zullen er conclusies getrokken worden aan de hand van de resultaten en zullen de onderzoeksvragen worden beantwoord.

2. Theorie

Het is voor immigranten belangrijk dat ze deelnemen aan een inburgeringstraject. Het is voor de immigrant noodzakelijk een inburgeringsdiploma te halen, omdat ze dan een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd en een Nederlands paspoort kunnen aanvragen. Toch is gebleken dat niet alle immigranten die verplicht zijn tot inburgering het gehele inburgeringstraject volgen. Hierdoor zijn ze mogelijk niet volledig ingeburgerd, wat allerlei maatschappelijke en sociale gevolgen kan hebben.

In dit hoofdstuk worden de mogelijke oorzaken behandeld waarom de immigranten voortijdig stoppen met hun inburgeringstraject. Daarbij wordt eerst gekeken naar de theorie van Tinto (1975) die verklaart waarom studenten in het hoger onderwijs voortijdig stoppen met hun opleiding. De theorie van Tinto wordt gebruikt om te kijken of zijn theorie over voortijdig schoolverlaters in het hoger onderwijs ook gebruikt kan worden voor inburgeraars die voortijdig stoppen met hun inburgeringstraject

2.1 Model van Tinto

Er kunnen verschillende factoren zijn waarom studenten in het hoger onderwijs voortijdig stoppen met school. Hiervoor wordt het model van Tinto gebruikt. In zijn theorie gebruikt hij een model waarin factoren staan die van invloed kunnen zijn op het voortijdig stoppen met de opleiding van studenten in het hoger onderwijs.

Het theoretische model van schooluitval, zoals te zien in figuur 1, laat zien dat dit een longitudinaal proces is. Als we kijken naar de basiselementen van het model, dan zien we eerst de kenmerken van de studenten die gerelateerd zijn aan schooluitval. Dan zien we de kenmerken van de interacties van de studenten binnen de omgeving van het hoger onderwijs (Academic integration en Social integration) en als laatste de kenmerken van de instellingen van het hoger onderwijs die ook een verband kunnen hebben met schooluitval in het hoger onderwijs.

Deze basiselementen worden nu besproken aan de hand van onderstaande figuur.

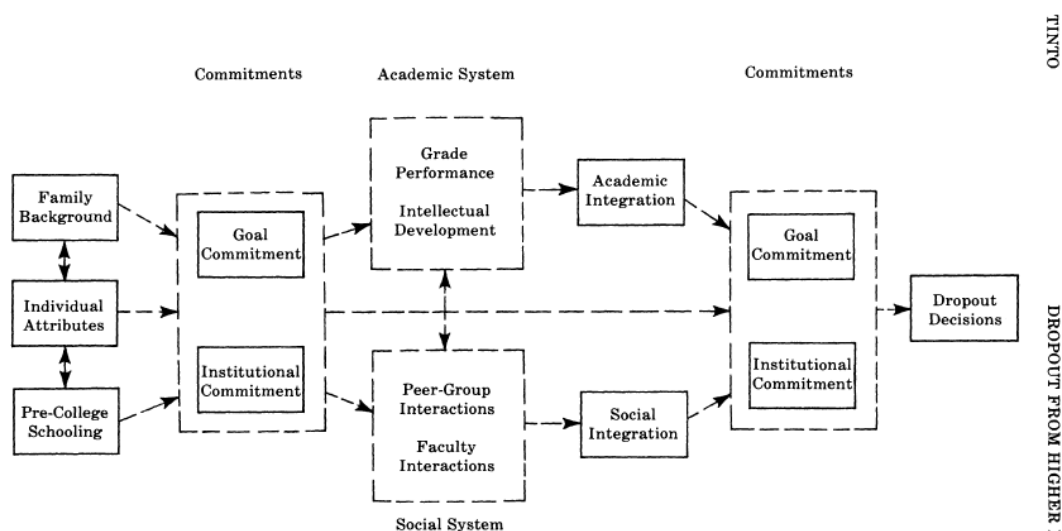

Figure 1
A conceptual Schema for Dropout from College

2.2 Goal commitment en institutional commitment

Goal commitment

De student gaat naar school, met als uiteindelijke doel om een diploma te halen. Goal commitments geeft de mate weer waarin de studenten zich inzetten voor het bereiken van hun doel (afmaken van de opleiding). Hoe meer goal commitment bij de student, hoe groter de kans dat studenten een opleiding ook daadwerkelijk afmaken. Dit geldt ook voor de inburgeraar. Hoe meer hij/zij zich inzet voor het bereiken van het doel (behalen van inburgeringsdiploma), hoe groter de kans dat de inburgeraar ook daadwerkelijk het diploma haalt.

Institutional commitment

De student wil niet alleen zijn opleiding afmaken, maar wil zich ook op de een of andere manier thuis voelen op zijn school. Hij stelt bepaalde verplichtingen aan de school, waardoor de student zich meer verbonden zal voelen met de onderwijsinstelling en de opleiding. Hoe meer institutional commitment bij de student, hoe kleiner de kans op studie-uitval. Dit geldt ook voor de inburgeraar. Hoe meer hij/zij zich verbonden voelt met de instelling en het traject, hoe groter de kans is dat de inburgeraar ook het diploma zal halen.

2.3 Kenmerken individuen

Family background

In eerder onderzoek op andere gebieden van prestaties in het onderwijs, is al gebleken dat de gezinskenmerken gerelateerd zijn aan schooluitval. Daarbij wordt vooral gekeken naar de sociaaleconomische status van gezinnen. Studenten die komen uit gezinnen met een lage status vertonen hogere uitval dan studenten die komen uit gezinnen met een hoge status, zelfs wanneer rekening is gehouden met de intelligentie van het kind.

Andere factoren die gerelateerd zijn aan schooluitval zijn de kwaliteit van relaties binnen de familie en de verwachtingen die ouders hebben bij het onderwijs van hun kind.

In het onderzoek van Geets et al. (2007) wordt het Vlaamse inburgeringsbeleid geëvalueerd. Hierbij kwam naar voren dat familiale en gezinsgebonden factoren een belangrijke rol kunnen spelen bij het voortijdig uitval bij het inburgeringstraject. Hierbij moet gedacht worden aan zwangerschap, kinderen, gezondheidsproblemen partner/kinderen. Ook de sociaaleconomische redenen kunnen een belangrijke oorzaak zijn van het uitval. Mannen stoppen bijvoorbeeld met het traject, omdat ze al werk gevonden hebben. Zij voelen zich verantwoordelijk voor het gezin en besluiten zodoende te kiezen voor het werk, in plaats van het afronden van het inburgeringstraject (Geets et al., 2007, p. 142-147).

Individual attributes

Hoewel de gezinskenmerken belangrijk zijn voor de prestaties van de studenten in het hoger onderwijs, zijn de eigen capaciteiten van de student om goede resultaten te halen mogelijk nog belangrijker. De eigen capaciteiten worden vaak gemeten aan de hand van schoolprestaties, waarbij wordt gekeken naar het niveau van de student. Vooral prestaties die studenten in het verleden hebben geleverd zijn een goede voorspeller voor het succes op school. Hoe beter men in het verleden heeft gepresteerd, hoe groter de kans is dat ze de opleiding afmaken. Het niveau van de student moet wel aansluiten bij het niveau van het hoger onderwijs.

Het geslacht van studenten heeft ook een relatie met schooluitval. Mannen maken vaker een opleiding af dan vrouwen. Dit komt doordat mannen het verkrijgen van een diploma relateren aan hun beroepsloopbaan en het afmaken van een opleiding zien als een economische noodzaak. In het onderzoek van Geets et al. (2007) worden ook de persoonsgebonden factoren genoemd die een oorzaak kunnen zijn van het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject. Inburgeraars hebben bijvoorbeeld geen interesse in het inburgeringstraject, omdat het voor hen geen specifieke meerwaarde heeft. Sommige inburgeraars haken af door gezondheidsproblemen. Dit zijn zowel

fysieke als psychische gezondheidsproblemen (Geets et al., 2007, p. 143-144). Opvallend hierbij is wel dat het niet aanwezig zijn van voldoende eigen capaciteiten niet wordt genoemd als een oorzaak van het uitval. Dit zal in dit onderzoek wel worden onderzocht.

Past Educational Experiences

Ervaringen die studenten in het verleden hebben gehad met onderwijs, zijn vaak niet direct gerelateerd aan studie-uitval. Hoe beter de prestaties op de middelbare school en hoe beter de kenmerken van de middelbare school, hoe groter de kans is dat de student zijn/haar school afmaakt. De kenmerken van de middelbare school, zoals voorzieningen en personeel, hebben direct en indirect invloed op de ambities, verwachtingen en motivaties van de student op een opleiding af te maken.

2.4 Interacties binnen de omgeving van het hoger onderwijs

Schooluitval is niet simpelweg het resultaat van alleen individuele kenmerken. Uitval in het hoger onderwijs kan ook een resultaat zijn van een longitudinaal proces van interacties tussen de individuen en de instelling waarin de student staat ingeschreven. Schooluitval kan het resultaat zijn van ervaringen van studenten in het academische en sociale systeem van de instelling. Deze ervaringen leiden tot verschillende niveaus van academische integratie en sociale integratie in het hoger onderwijs.

Academic integration

De integratie van studenten in academisch systeem kan worden gemeten aan de hand van zijn prestaties (resultaten van toetsen) en door te kijken naar de intellectuele ontwikkeling tijdens de studententijd. Resultaten van toetsen is de meest zichtbare vorm van beloning in het academische systeem. Resultaten laten een soort van extrinsieke vorm van beloning zien van de (actieve) deelname van studenten tijdens colleges en studenten kunnen deze resultaten gebruiken voor hun toekomstig onderwijs en loopbaanontwikkeling.

Intellectuele ontwikkeling is een intrinsieke vorm van beloning die kan worden gezien als een integraal onderdeel van de persoonlijke en academische ontwikkeling van de student. Intellectuele ontwikkeling kan worden gezien als de evaluatie van studenten over het academische systeem, resultaten van toetsen laten andersom ook zien dat de studenten worden geëvalueerd en beoordeeld door het academische systeem. Dit laatste is dan een evaluatie van de eigenschappen en resultaten van de student in relatie tot de waarden en doelstellingen van het academische systeem. Vele studies hebben aangetoond dat resultaten van toetsen de belangrijkste factor is in het voorspellen of een student zijn/haar studie afmaakt. Hierbij is het belangrijk dat er onderscheid wordt gemaakt tussen studenten die het niveau van het hoger onderwijs niet aankunnen ('academic dismissals') en studenten die 'vrijwillig' de school verlaten ('voluntary withdrawals'). De 'voluntary withdrawals' scoren vaker hoger op zowel de eigen capaciteiten als op de resultaten dan studenten die op school blijven en de 'academic dismissals' scoren meestal lager dan studenten die op school blijven.

Studenten die zowel slechte resultaten scoren, als een lage 'goal commitment' laten zien stoppen vaak permanent met de opleiding en gaan later ook niet meer terug naar school.

Resultaten en intellectuele ontwikkeling worden als verschillende componenten gezien voor de integratie van een student in het academisch systeem. Daarom is het duidelijk dat studenten met goede resultaten ook een grotere kans hebben op een betere intellectuele ontwikkeling. Naarmate de student beter academisch geïntegreerd is, zal zijn goal commitment groter zijn.

In het onderzoek van Geets et al. (2007) worden een aantal cursusgebonden factoren genoemd, die van invloed kunnen zijn op het uitval van het inburgeringstraject. Voorbeelden zijn een slechte bereikbaarheid, de kosten die verbonden zijn aan het traject en het verplichtende karakter van het inburgeringstraject (Geets et al., 2007, p. 148-149). Er is niet gekeken naar de mate van academische integratie van de inburgeraar en daar zal in dit onderzoek de nadruk op liggen.

Social integration

Beslissingen die studenten nemen om wel of niet door te gaan met een opleiding, kunnen ook worden beïnvloed door de mate waarin een student geïntegreerd is in het sociale systeem van de instelling. Sociale integratie is de interactie van studenten met andere studenten en personeel binnen het college. Er zijn verschillende niveaus van integratie tussen de student en zijn sociale omgeving.

Sociale integratie binnen het hoger onderwijs vindt vooral plaats via informele 'peer-group' bijeenkomsten en via de interactie met docenten en administratief personeel. Succesvolle ontmoetingen in deze gebieden resulteren in een verschillende mate van sociale communicatie, vriendschap ondersteuning en steun van de faculteit. Deze kunnen worden gezien als belangrijke sociale beloningen die een deel vormen bij de algemene evaluatie van de student, waarbij de student deze 'beloningen' meeneemt in de kosten-batenanalyse om colleges bij te wonen. Dit kunnen zijn 'goal commitments' en 'institutionele commitments' veranderen. Sociale integratie vergroot de kans dat de student zijn opleiding afmaakt.

Sociale integratie met betrekking tot de ondersteuning van vriendschap is direct gerelateerd met het afmaken van een opleiding. Studenten die zelf waarnemen dat ze weinig sociale interacties hebben op school, hebben een grotere kans op studie-uitval dan studenten die waarnemen dat ze veel sociale interacties hebben.

Buitensporig interactie in het sociale domein (bijvoorbeeld daten) nemen vanaf een bepaald punt zoveel tijd in, wat normaal gesproken aan de studie wordt besteed, waardoor de prestaties van de student minder worden wat kan leiden tot schooluitval (academic dismissal). Vrijwillig stoppen met de opleiding is zelden het gevolg van een buitensporige interactie.

Onvoldoende interactie kan leiden tot vrijwillig stoppen met de opleiding, maar als de tijd die in sociale interactie zit ten koste gaat van de tijd die je wilt besteden aan het studeren, dan is het ook niet goed. Het kan dus zowel positief als negatief zijn.

Sociale integratie heb je ook door buitenschoolse activiteiten. Deze buitenschoolse activiteiten kunnen zowel sociale als academische beloningen bieden die de verplichting van studenten voor de instelling verhogen (institutional commitment) waardoor de kans op studie-uitval kleiner wordt.

Het sociale systeem van scholen bestaan niet alleen uit studenten, maar ook uit docenten en administratief personeel. Uit een aantal onderzoeken is gebleken dat de sociale interactie met de faculteit gerelateerd is aan het afmaken van je opleiding. Spady (1971) zegt dat interactie met de faculteit niet alleen de sociale integratie vergroot en dus ook de institutional commitment, maar ook de individuele academische integratie wordt meer.

Uiteindelijk zijn de peergroepen het meest direct gerelateerd aan de individuele sociale integratie en buitenschoolse en faculteit interacties zijn daarna het meest belangrijk om institutional commitment te ontwikkelen (Tinto, 1975, p. 89-111). Naarmate de student beter sociaal geïntegreerd is, zal zijn institutional commitment ook groter zijn.

Het sociale element wordt in het onderzoek van Geets et al. (2007) ook naar voren gebracht. Er zijn inburgeraars die voortijdig stoppen, omdat ze niet voldoende sociale steun van hun omgeving krijgen. Het is voor inburgeraars belangrijk dat ze vertrouwen krijgen van hun omgeving en een sociaal netwerk opbouwen. Vaak worden (kleine) problemen opgelost dankzij de steun die mensen krijgen vanuit hun omgeving. Wanneer ze deze sociale steun niet krijgen en niet over een sociaal netwerk beschikken, dan staan de inburgeraars er alleen voor in hun nieuwe omgeving en is de kans groter dat ze voortijdig zullen stoppen met het inburgeringstraject. Hier speelt de trajectbegeleider ook een belangrijke rol in, want zij moet er voor zorgen dat een inburgeraar het vertrouwen krijgt en het inburgeringstraject gaat afronden (Geets et al., 2007, p. 145-146).

2.5 Conclusie

Uitgaande van het model van Tinto moeten we de oorzaken van uitval zoeken op drie gebieden: individuele kenmerken, interactie tussen individuen binnen de instelling en kenmerken van de instelling. Uitgewerkt naar de context van dit onderzoek, betekent dit dat we nagaan in hoeverre deze gebieden van invloed zijn op immigranten die voortijdig stoppen met het inburgeringstraject. Er wordt dus gekeken naar (1) de kenmerken van immigranten en (2) kenmerken van de interacties van de immigranten binnen de omgeving van instellingen. In dit onderzoek wordt niet gekeken naar de kenmerken van instituties, als oorzaak van het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject. Daarvoor zouden er verschillende organisaties vergeleken moeten worden en dat zit er in dit onderzoek niet in. Daarom worden de kenmerken van instituties buiten beschouwing gelaten in dit onderzoek.

2.6 Toepasbaarheid theorie op vraagstuk migranten

In hoeverre is het model van Tinto conceptueel toepasbaar op het vraagstuk van uitval bij inburgeraars?

Een belangrijk verschil tussen studenten en de inburgeraars is de leeftijd. Studenten zijn vaak een stuk jonger dan de migranten die hier naartoe komen. Jongeren hebben andere interesses dan volwassenen. Zij vinden andere zaken belangrijker dan school, waardoor ze eerder geneigd zijn om af te haken. Bovendien voelen studenten vaak geen druk om een schooldiploma te halen, omdat ze er genoeg tijd voor hebben om het te halen. Voor immigranten is dit wellicht anders, omdat voor hun geldt dat ze binnen drie jaar een inburgeringsdiploma moeten hebben. Wanneer immigranten niet binnen drie jaar het inburgeringsdiploma gehaald hebben raken ze hun verblijfsvergunning kwijt. In de meeste gevallen is het volgen van een inburgeringstraject verplicht, terwijl het volgen van een opleiding in het hoger onderwijs op vrijwillige basis berust (Rijksoverheid, 2011d).

De leeftijd kan bij migranten ook een belangrijke oorzaak zijn dat ze voortijdig stoppen, terwijl dit bij de studenten nagenoeg geen rol speelt. De oudere mensen die immigreren naar een ander land hebben vaak meer moeite met het aanleren van een vreemde taal dan de jongere mensen. De oudere mensen zijn het leren ook vaak niet meer gewend, waardoor ze langer tijd voor bepaalde dingen nodig hebben. Ondanks dat de leeftijd bij de theorie van Tinto niet naar voren komt, zal er in dit onderzoek wel naar de leeftijd gekeken worden. Het zou een belangrijke oorzaak kunnen zijn. Migranten die komen uit andere landen hebben meestal een lagere sociaaleconomische status (SES) dan studenten die hier al langer wonen en volledig ingeburgerd zijn. De SES staat voor de positie van mensen in de sociale stratificatie met het daaraan verbonden aanzien en prestige. Sociale stratificatie, ook wel maatschappelijke ongelijkheid of sociale gelaagdheid genoemd, ontstaat doordat hulpbronnen zoals bezit, arbeid en kennis ongelijk verdeeld zijn over mensen (RIVM, 2010). Migranten die nieuw komen in een land moeten helemaal opnieuw beginnen. Ze moeten eerst zorgen dat ze een woonplek krijgen en voor zichzelf kunnen zorgen. Ze beschikken, zeker in het begin, niet over voldoende kennis, hebben weinig geld, maar moeten wel het inburgeringsdiploma halen. De SES kan een belangrijke rol spelen bij het voortijdig stoppen met inburgeringstraject. Migrantten moeten worden opgenomen in de maatschappij, terwijl dit voor studenten in het hoger onderwijs nagenoeg geen rol zal spelen.

In de theorie van Tinto spelen de ouders een belangrijke rol bij studenten, terwijl dit bij migranten veel minder zal zijn. Migrantten komen vaak alleen of ze zijn lid van een gezin, waardoor zij binnen een familie een hele andere rol hebben. Ze hebben al veel meer verantwoordelijkheid ten opzichte van een student. Gezinskenmerken kunnen dus wel een rol spelen, maar die is bij studenten en migranten verschillend, omdat zij binnen een gezin een andere rol hebben. De relatie met familie zal tijdens de interviews ook naar voren komen, maar wel met een wat andere benadering dan die van Tinto.

Het land van herkomst is in de theorie ook niet opgenomen, wat juist bij de migranten een belangrijke oorzaak kan zijn. Volgens een studie van Traag en Van der Velden (2008) is er bij voortijdig schoolverlaters geen effect gevonden van etniciteit. Jongeren met een Nederlandse achtergrond lopen een even groot risico om voortijdig de school te verlaten als jongeren met een

andere etnische achtergrond. Ook binnen de verschillende etnische achtergronden zijn er geen effecten. Voor de uitval bij inburgeringstrajecten zou het land van herkomst zeker een rol kunnen spelen. Mensen die komen uit landen waarvan de normen en waarden verschillen met de Nederlandse normen en waarden, zouden zich moeilijk kunnen aanpassen. Hierdoor zou het land van herkomst een rol kunnen spelen.

Ervaringen die inburgeraars in het verleden hebben gehad met onderwijs zijn vaak moeilijk te achterhalen. Daarom zullen de 'post educational experiences' niet worden meegenomen in dit onderzoek.

2.7 Hypothesen op basis van persoonskenmerken

In deze paragraaf wordt er gekeken naar de persoonskenmerken van de inburgeraars. In dit onderzoek zullen drie persoonskenmerken worden onderzocht, namelijk geslacht, leeftijd en land van herkomst. Er is in de literatuur weinig onderzoek gedaan naar deze variabelen in relatie tot het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject. Het gaat in dit onderzoek om verkennend onderzoek en in het kader van deze verkenning is besloten om te onderzoeken of er significante verschillen zijn tussen man/vrouw, jong/oud en land van herkomst. De variabelen zullen eerst worden toegelicht en aan de hand daarvan worden er hypothesen opgesteld.

Geslacht

Uit het onderzoek van Brink (2004) blijkt dat vrouwen en voornamelijk laagopgeleide vrouwen, de behoefte hebben aan veel begeleiding. Ze vragen meestal niet zelf om begeleiding, maar de afwezigheid en het voortijdig stoppen met het traject is onder de vrouwen relatief groot. Belangrijke factoren die bijdragen hieraan zijn zwangerschappen en persoonlijke problemen. Een ander probleem onder deze groep is dat ze vaak weinig steun krijgen van hun omgeving bij het volgen van het inburgeringstraject. De onderwijsbehoefte is daarbij zeer groot, maar in de meeste gevallen worden ze nauwelijks gestimuleerd door hun partner.

Hypothese 1: 'Vrouwen stoppen vaker voortijdig met het inburgeringstraject in dan mannen'

Leeftijd

Zoals al eerder aangegeven komt de leeftijd, als oorzaak van voortijdig schoolverlaten, niet naar voren. Voortijdig schoolverlaters zijn jongeren tot 23 jaar die het onderwijs verlaten zonder diploma (Rijksoverheid, 2011). Desondanks kan dit een belangrijke variabele zijn die kan laten zien of het juist de ouderen of de jongeren zijn die voortijdig stoppen met het inburgeringstraject. In het onderzoek van Brink (2004) komt naar voren dat het juist de ouderen (50+) zijn die veel behoefte hebben aan ondersteuning door een trajectbegeleider. Het kost ouderen meestal meer tijd om het Nederlands te leren en om de Nederlandse samenleving te begrijpen. Ze lopen daardoor een groter risico om in een isolement te raken en daardoor is de kans groter dat ze eerder zullen afhaken.

Hypothese 2: 'Ouderen (50+) stoppen vaker met het inburgeringstraject dan jongeren'

Land van herkomst

In de literatuur is het land van herkomst in relatie tot het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject onderzocht door Geets et al. (2007). In zijn onderzoek kwam naar voren dat er voor de variabele 'land van herkomst' een significant verband gevonden is wanneer er werd gekeken naar het voortijdig uitval met het inburgeringstraject. In zijn onderzoek heeft hij de landen geclusterd: Oost-Europa, Marokko & Turkije, Afrika, Azië, Westerse landen en landen uit het Midden-Oosten. Ondanks dat zijn onderzoek zich richt op het Vlaamse inburgeringsbeleid, wordt er vanuit gegaan dat dit verband ook zal gelden in dit onderzoek.

Hypothese 3: 'Het percentage voortijdige stoppers verschilt per land van herkomst'

2.8 Hypothesen op basis van theorie

In deze paragraaf zullen er hypothesen opgesteld worden die betrekking hebben op de theorie van Tinto. Deze hypothesen zullen beantwoord worden door middel van interviews met trajectbegeleiders.

Relaties binnen familie

Al eerder is aangegeven dat migranten een andere rol hebben binnen gezinnen dan studenten. Vaak hebben migranten kinderen waar ze voor moeten zorgen. Migranten hebben daardoor meer verantwoordelijkheid binnen een gezin dan studenten. Deze opvoeding kost migranten veel tijd, waardoor ze minder tijd over houden om bezig te zijn met het inburgeringstraject. Dit zou een factor kunnen zijn die van invloed is op het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject.

Hypothese 4: 'Inburgeraars die geen kinderen hebben, hebben een grotere kans om het traject succesvol af te ronden dan inburgeraars die wel kinderen hebben'

Eigen capaciteiten

Hiermee wordt bedoeld of de inburgeraar wel in staat is om het inburgeringsdiploma te halen. Als men beschikt over voldoende eigen capaciteiten, dan is de kans ook groter dat men het traject voldoende zal gaan afronden.

Hypothese 5: 'Inburgeraars die beschikken over goede eigen capaciteiten, hebben een grotere kans om het traject succesvol af te ronden dan inburgeraars die dat niet hebben'

Academische integratie

De academische integratie wordt gemeten aan de hand van resultaten van toetsen en door te kijken naar de intellectuele ontwikkeling die een inburgeraar doormaakt. Als een inburgeraar meer academisch geïntegreerd is, zal zijn goal commitment ook groter zijn.

Hypothese 6: 'Inburgeraars die voortijdig stoppen met het inburgeringstraject zijn slechter academisch geïntegreerd dan de inburgeraars die het traject succesvol hebben afgerond'

Sociale integratie

Sociale integratie is de interactie van studenten met andere studenten en personeel binnen het college. Naarmate de inburgeraar meer sociaal geïntegreerd is, zal zijn institutional commitment ook groter zijn.

Hypothese 7: 'Inburgeraars die voortijdig stoppen met het inburgeringstraject zijn slechter sociaal geïntegreerd dan de inburgeraars die het traject succesvol hebben afgerond'

2.9 Samenvatting

In dit hoofdstuk is gekeken naar de theorie van Tinto. In zijn theorie laat hij drie basiselementen zien, namelijk (1) kenmerken van studenten, (2) kenmerken van de interacties van de student binnen de omgeving van het hoger onderwijs en (3) kenmerken van de instellingen van het hoger onderwijs. In dit onderzoek zal de aandacht gevestigd worden op de eerste twee punten. Wel zal er gekeken worden of de instellingen er genoeg aan doen om de inburgeraars binnenboord te houden. Twee begrippen die belangrijk zijn in de theorie van Tinto zijn goal commitment en institutional commitment. Wil de student wel het diploma halen (goal commitment) en voelt hij zich verbonden met de instelling (institutional commitment).

Studenten zijn een hele andere groep mensen dan de migranten, dus de theorie is ten dele toepasbaar op de groep immigranten. De leeftijd en sociaaleconomische status speelt bij studenten

nagenoeg geen rol, maar zou bij de migranten een belangrijke oorzaak kunnen zijn.

Gezinskenmerken spelen bij migranten een hele andere rol dan bij studenten. Het land van herkomst komt in de theorie van Tinto niet naar voren, maar dat zou bij de trajectuitval een oorzaak kunnen zijn.

De post educational experiences en de kenmerken van instellingen uit de theorie van Tinto, zullen niet behandeld worden. De overige aspecten uit de theorie van Tinto zouden ook van toepassing kunnen zijn op de migranten die voortijdig stoppen met het inburgeringstraject. Er zijn drie hypothesen opgesteld met betrekking tot de persoonskenmerken van migranten:

1. Vrouwen stoppen vaker voortijdig met het inburgeringstraject dan mannen.

2. Ouderen (50+) stoppen vaker met het inburgeringstraject dan jongeren.

3. Het percentage voortijdige stoppers verschilt per land van herkomst'

Bovendien zijn er nog vier hypothesen opgesteld met betrekking tot de theorie van Tinto:

4. Inburgeraars die geen kinderen hebben, hebben een grotere kans om het traject succesvol af te ronden dan inburgeraars die wel kinderen hebben.

5. Inburgeraars die beschikken over een goede eigen capaciteiten, hebben een grotere kans om het traject succesvol af te ronden dan inburgeraars die dat niet hebben.

6. Inburgeraars die voortijdig stoppen met het inburgeringstraject zijn slechter academisch geïntegreerd dan de inburgeraars die het traject succesvol hebben afgerond.

7. Inburgeraars die voortijdig stoppen met het inburgeringstraject zijn slechter sociaal geïntegreerd dan de inburgeraars die het traject succesvol hebben afgerond.

3. Resultaten

In dit hoofdstuk worden alle resultaten van het onderzoek gepresenteerd. Om te beginnen zijn er een paar algemene waarden berekend over de gehele dataset. Zodoende kan er gekeken worden wie nu precies zijn begonnen met het inburgeringstraject. Nadat dit gedaan is zal er antwoord worden verkregen op de deelvragen en hypothesen.

3.1 Beschrijving van de populatie deelnemers

De beschrijving van de populatie deelnemers gaat over de gehele dataset. Dat betekent dat deze cijfers gaan over alle mensen die in 2009 of 2010 begonnen zijn met het inburgeringstraject. Er is niet gekeken naar de mensen die wel of niet voortijdig zijn gestopt met het inburgeringstraject.

Er zijn in totaal 1896 mensen in 2009 of 2010 gestart met een inburgeringstraject in de gemeente Enschede.

De gemiddelde leeftijd van deze mensen is 37,8 jaar. De leeftijden lagen tussen de 18 jaar en 75 jaar. Kijkend naar het geslacht waren van de 1896 inburgeraars er 1195 (63%) vrouw en 701 (37%) man. Het land van herkomst van de inburgeraars loopt erg uiteen. Deze verschillende nationaliteiten staan in bijlage 1. Van alle inburgeraars komen veruit de meeste mensen uit Turkije (24%), gevolgd door Syrië (8,5%) en Irak (7,2%).

3.2 Beantwoording deelvragen en hypothesen

Nu zullen alle deelvragen worden beantwoord die met SPSS kunnen worden uitgevoerd. Daarbij moet worden aangetekend dat bij de derde deelvraag ook nog interviews zijn gehouden met de trajectbegeleiders en de uitkomsten daarvan vindt u in de volgende paragraaf. De SPSS uitkomsten bij deze derde deelvraag worden in dit hoofdstuk weergegeven.

1. Hoe vaak komt het voor dat inburgeraars voortijdig stoppen met hun inburgeringstraject in de gemeente Enschede?

In tabel 1 ziet u of mensen voortijdig zijn gestopt met het inburgeringstraject. Van alle inburgeraars die in 2009 of 2010 begonnen zijn met het inburgeringstraject hebben 1410 (74,4%) het traject afgerond of zijn ze er nog mee bezig. Deze inburgeraars zijn dus niet voortijdig gestopt met het traject, maar de kans bestaat dat ze uiteindelijk nog wel gaan stoppen. De overige 486 inburgeraars (25,6%) zijn wel voortijdig gestopt met het inburgeringstraject. Dus ongeveer 1 op de 4 inburgeraars stopt voortijdig met het inburgeringstraject in de gemeente Enschede.

Tabel 1: Uitval

	Frequentie	Procent
Traject afgerond/bezig met traject	1410	74,4
Traject voortijdig beëindigd	486	25,6
Totaal	1896	100,0

2. In welke fase van het inburgeringstraject komt voortijdig stoppen het meest voor in de gemeente Enschede?

In tabel 2 ziet u in welke fase van het traject de inburgeraar voortijdig stopt. Het gaat hier alleen over de inburgeraars die voortijdig zijn gestopt met het inburgeringstraject. De fasen zijn hier uitgedrukt in kwartalen (drie maanden). 0-3 maanden betekent dat de inburgeraar binnen drie maand is gestopt met het traject. In deze tabel komt naar voren dat van alle mensen die voortijdig zijn gestopt met het inburgeringstraject 29% al binnen drie maanden stopt met het traject in de gemeente Enschede. Van alle inburgeraars die voortijdig gestopt zijn stopt bijna 80% binnen een jaar.

Tabel 2: Duur in maanden bij uitval

	Frequentie	Procent	Cumulatief procent
0-3 maanden	141	29,0	29,0
3-6 maanden	91	18,7	47,7
6-9 maanden	94	19,3	67,1
9-12 maanden	59	12,1	79,2
12-15 maanden	50	10,3	89,5
15-18 maanden	32	6,6	96,1
18-21 maanden	13	2,7	98,8
21-24 maanden	3	,6	99,4
24-27 maanden	3	,6	100,0
Totaal	486	100,0	

3. Hebben persoonskenmerken van inburgeraars een verband met het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject?

Bij deze deelvraag zal er worden gekeken naar drie persoonskenmerken, namelijk geslacht, leeftijd en land van herkomst. Er zijn drie hypothesen opgesteld die getoetst worden.

Er moet bij dit onderzoek gekeken worden of de persoonskenmerken verschillen tussen twee groepen: de groep mensen die het traject hebben afgerond of er nog mee bezig zijn en de groep mensen die voortijdig zijn gestopt met het traject. Daarom wordt er gebruik gemaakt van de chikwadraattoets. Bij deze toets wordt gekeken of het verschil tussen twee (of meerdere) proporties er daadwerkelijk is of dat het verschil 'toevallig' is.

Hypothese 1: 'Vrouwen stoppen vaker voortijdig met het inburgeringstraject dan mannen'

De resultaten van de toetsing van de hypothese dat vrouwen vaker stoppen dan mannen vindt u in tabel 3. Er is sprake van een significant verschil als de p-waarde kleiner is dan 0.05. Wat betreft het percentage voortijdige stoppers blijkt er een significant verschil te bestaan (p-waarde = 0.000). Bij beschouwing van de kruistabel blijkt dit verschil tussen mannen en vrouwen echter juist tegengesteld aan de hypothese; vrouwen stoppen juist minder vaak voortijdig dan mannen. Dit betekent dat we de oorspronkelijke hypothese dienen te verwerpen en moeten constateren dat dit onderzoek steun biedt aan de veronderstelling dat het in Enschede juist de mannen zijn die vaker stoppen.

Tabel 3: Geslacht en uitval

		Geslacht		
		Vrouw	Man	Totaal
Wel/niet afronden inburgerings-traject	Traject afgerond/bezig met traject	935 78,2%	475 67,8%	1410 74,4%
	Traject voortijdig beëindigd	260 21,8%	226 32,2%	486 25,6%
Totaal		1195 100,0%	701 100,0%	1896 100,0%

Significantie (Chi-kwadraat): $p = 0.000$

Hypothese 2: 'Ouderen (50+) stoppen vaker met het inburgeringstraject dan jongeren'

De resultaten van de toetsing van de hypothese dat ouderen (50+) vaker stoppen dan jongeren vindt u in tabel 4. Er blijkt wat betreft het percentage voortijdige stoppers geen significant verschil te bestaan (p-waarde = 0.388). Er kan geconcludeerd worden dat het verschil tussen de verschillende leeftijdscategorieën niet significant is. De hypothese 'Ouderen (50+) stoppen vaker met het inburgeringstraject in dan jongeren', wordt door de gegevens niet gesteund.

Tabel 4: Leeftijd en uitval

		Leeftijd					
		18-30 jaar	31-40 jaar	41-50 jaar	51-60 jaar	61-75 jaar	Totaal
Wel/niet afronden inburgerings-traject	Traject afgerond/bezig met traject	360 75,2%	560 76,1%	337 72,5%	125 69,8%	28 75,7%	1410 74,4%
	Traject voortijdig beëindigd	119 24,8%	176 23,9%	128 27,5%	54 30,2%	9 24,3%	486 25,6%
Totaal		479 100,0%	736 100,0%	465 100,0%	179 100,0%	37 100,0%	1896 100,0%

Significantie (Chi-kwadraat): $p = 0.388$

Hypothese 3: 'Het percentage voortijdige stoppers verschilt per land van herkomst'

Omdat er zoveel verschillende landen in de dataset staan, is er voor gekozen om voor deze hypothese de vijf landen te kiezen waar de meeste inburgeraars vandaan komen. Dat zijn Turkije (24%), Syrië (8,5%), Irak (7,2%), Marokko (4,9%) en Polen (3,6%). Zij zijn samen bijna 50% van het totaal aantal mensen die in 2009 of 2010 begonnen zijn met het inburgeringstraject in de gemeente Enschede.

Uit de analyse (tabel 5) blijkt dat er inderdaad een significant verschil is in de uitval van deelnemers uit de verschillende landen (p -waarde = 0.004). Dit betekent dat de hypothese 'Het percentage voortijdige stoppers verschilt per land van herkomst', door de gegevens wordt ondersteund. In tabel 5 komt naar voren dat mensen uit Turkije gemiddeld het vaakst een traject voortijdig beëindigen (28,6%). Een mogelijke oorzaak hiervan is dat in augustus 2010 de rechtbank heeft bepaald dat Turkse inwoners met een verblijfsvergunning niet verplicht zijn om in te burgeren, omdat dit in strijd is met een overeenkomst tussen Turkije en de Europese Unie (Volkskrant, 2010). In Augustus 2011 is dit door de Centrale Raad van Beroep bevestigd. Het is daarom goed mogelijk dat mensen uit Turkije met een verblijfsvergunning hierdoor voortijdig zijn gestopt met het inburgeringstraject.

Van alle mensen uit Irak die in 2009 of 2010 begonnen zijn met het inburgeringstraject in de gemeente Enschede heeft 85,4% het traject afgerond of is nog bezig met het traject. Dat is het hoogste percentage van alle landen.

Tabel 5: Land van herkomst en uitval

		Land van herkomst					Totaal
		Turkije	Syrië	Irak	Marokko	Polen	
Wel/niet afronden inburgerings-traject	Traject afgerond/bezig met traject	324 71,4%	134 82,2%	117 85,4%	71 76,3%	51 76,1%	697 76,3%
	Traject voortijdig beëindigd	130 28,6%	29 17,8%	20 14,6%	22 23,7%	16 23,9%	217 23,7%
Totaal		454 100,0%	163 100,0%	137 100,0%	93 100,0%	67 100,0%	914 100,0%

Significantie (Chi-kwadraat): $p = 0.004$

4. Wat zijn de belangrijkste oorzaken dat inburgeraars voortijdig stoppen met het inburgeringstraject in de gemeente Enschede volgens de trajectbegeleiders?

De gegevens uit tabel 6a zijn afkomstig van de gemeente Enschede en zijn gebaseerd op informatie die afkomstig is van trajectbegeleiders. Als inburgeraars voortijdig stoppen moeten de trajectbegeleiders aangeven wat de oorzaak hiervan is. Er is alleen gekeken naar de mensen die voortijdig zijn gestopt met het traject. Er zijn bij deze oorzaken van uitval geen echte uitschieters. Wel valt op dat 'geen passend werk' en 'geen kinderopvang' geen belangrijke oorzaken zijn van het voortijdig stoppen met het traject. Met 'geen passend werk' wordt hier bedoeld dat de instellingen er niet in zijn geslaagd om een geschikte stageplek te vinden voor de inburgeraar. 'Geen kinderopvang' komt niet vaak voor, wat indirect zou kunnen betekenen dat de kinderopvang in de gemeente Enschede goed geregeld is. "Langdurig ziek/overlijden" komt bij de oorzaken het vaakst voor (24,9%).

'Werk' komt in 14,8% van de gevallen voor. Dit zijn voornamelijk mannen uit de bijstand, die het traject beëindigen, omdat ze werk hebben gevonden.

Tabel 6a: oorzaken van uitval

	Frequentie	Procent
Langdurig ziek/overlijden	121	24,9
Geen motivatie	95	19,5
Overig	85	17,5
Intergemeentelijke verhuizing	82	16,9
Werk	72	14,8
Zwangerschap	22	4,5
Geen kinderopvang	7	1,4
Geen passend werk	2	0,4
Totaal	486	100,0

Deze oorzaken zijn ook nog uitgesplitst voor de persoonskenmerken geslacht, leeftijd en land van herkomst:

Wat opvalt uit tabel 6b is het verschil in percentage bij 'Werk', want dit is bij de mannen 26,1% van alle gevallen de oorzaak en bij de vrouwen 5,0%. Dit zijn voornamelijk mannen uit de bijstand die voortijdig stoppen, omdat ze werk gevonden hebben. Voor de rest zijn er geen opvallende verschillen te zien tussen de mannen en vrouwen.

Tabel 6b: Oorzaak uitval en geslacht

		Geslacht		
		Vrouw	Man	Totaal
Oorzaak uitval	Geen kinderopvang	5 1,9%	2 ,9%	7 1,4%
	Geen motivatie	43 16,5%	52 23,0%	95 19,5%
	Geen passend werk	0 ,0%	2 ,9%	2 ,4%
	Intergemeentelijke verhuizing	48 18,5%	34 15,0%	82 16,9%
	Langdurig ziek/overlijden	76 29,2%	45 19,9%	121 24,9%
	Overig	53 20,4%	32 14,2%	85 17,5%
	Werk	13 5,0%	59 26,1%	72 14,8%
	Zwangerschap	22 8,5%	0 ,0%	22 4,5%
	Totaal	260 100,0%	226 100,0%	486 100,0%

Uit tabel 6c blijkt dat het voornamelijk jongeren zijn die voortijdig stoppen met het traject. Van alle uitvallers bestaat de groep voor 13% (63 van de 486 uitvallers) uit ouderen (50+). Bij de groep van 18-30 jaar valt op dat 'intergemeentelijke verhuizing' in bijna een op de drie gevallen de oorzaak van het voortijdig stoppen is. Verder valt op dat de oorzaak 'langdurig ziek/overlijden' bij de hoogste drie leeftijdsgroepen de belangrijkste oorzaak is van het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject

Tabel 6c: Oorzaak uitval en leeftijd

		Leeftijd					
		18-30 jaar	31-40 jaar	41-50 jaar	51-60 jaar	61-75 jaar	Totaal
Oorzaak uitval	Geen kinderopvang	1 ,8%	5 2,8%	1 ,8%	0 ,0%	0 ,0%	7 1,4%
	Geen motivatie	20 16,8%	40 22,7%	23 18,0%	10 18,5%	2 22,2%	95 19,5%
	Geen passend werk	0 ,0%	1 ,6%	1 ,8%	0 ,0%	0 ,0%	2 ,4%
	Intergemeentelijke verhuizing	39 32,8%	27 15,3%	12 9,4%	4 7,4%	0 ,0%	82 16,9%
	Langdurig ziek/overlijden	10 8,4%	42 23,9%	44 34,4%	20 37,0%	5 55,6%	121 24,9%
	Overig	16 13,4%	30 17,0%	23 18,0%	14 25,9%	2 22,2%	85 17,5%
	Werk	17 14,3%	26 14,8%	23 18,0%	6 11,1%	0 ,0%	72 14,8%
	Zwangerschap	16 13,4%	5 2,8%	1 ,8%	0 ,0%	0 ,0%	22 4,5%
	Totaal	119 100,0%	176 100,0%	128 100,0%	54 100,0%	9 100,0%	486 100,0%

Uit tabel 6d komt naar voren dat de meeste mensen die voortijdig stoppen uit Turkije komen (130/217 = 59,9%). De belangrijkste oorzaak onder deze groep mensen is 'langdurig ziek/overlijden' (40,8%). Verder valt het op dat de mensen uit Irak het hoogste percentage scoren voor de oorzaken 'Geen motivatie' en 'Langdurig ziek/overlijden' in vergelijking met de andere landen. Ook opvallend is dat bij de mensen uit Polen 'Werk' in 50% van de gevallen de oorzaak is van de uitval. Dit zou kunnen komen doordat bedrijven deze Poolse krachten inhuren, omdat zij voor hen goedkoop zijn.

Tabel 6d: Oorzaak uitval en land van herkomst

		Land van herkomst					
		Turkije	Syrië	Irak	Marokko	Polen	Totaal
Oorzaak uitval	Geen kinderopvang	3 2,3%	1 3,4%	0 ,0%	1 4,5%	0 ,0%	5 2,3%
	Geen motivatie	20 15,4%	5 17,2%	6 30,0%	5 22,7%	2 12,5%	38 17,5%
	Geen passend werk	1 ,8%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 ,5%
	Intergemeentelijke verhuizing	2 1,5%	1 3,4%	0 ,0%	0 ,0%	2 12,5%	5 2,3%
	Langdurig ziek/overlijden	53 40,8%	10 34,5%	11 55,0%	6 27,3%	1 6,2%	81 37,3%
	Overig	27 20,8%	2 6,9%	0 ,0%	4 18,2%	3 18,8%	36 16,6%
	Werk	20 15,4%	5 17,2%	2 10,0%	5 22,7%	8 50,0%	40 18,4%
	Zwangerschap	4 3,1%	5 17,2%	1 5,0%	1 4,5%	0 ,0%	11 5,1%
	Totaal	130 100,0%	29 100,0%	20 100,0%	22 100,0%	16 100,0%	217 100,0%

Voor deze deelvraag zijn er ook interviews gehouden met de trajectbegeleiders van de inburgeringstrajecten. In tabel 6a zijn de antwoordmogelijkheden aangegeven die trajectbegeleiders kunnen geven wanneer een inburgeraar voortijdig stopt met het inburgeringstraject. In dit onderzoek is op de oorzaken van inburgeraars wat dieper ingegaan en zijn er interviews gehouden. Ik ben voor de interviews naar twee instellingen geweest in Enschede, namelijk IVIO en WorkStep. Bij IVIO leren de inburgeraars extra veel over de Nederlandse samenleving, onderwijs, opvoeding en gezondheid. De nadruk ligt op het behalen van een hoger taal niveau. Bij het WorkStep programma leren de inburgeraars de Nederlandse taal. Daarnaast zullen ze werkervaring opdoen. Hierbij worden inburgeraars ook geholpen bij het vinden van een baan of een vervolgopleiding. Het WorkStep programma is een opstap naar betaald werk.

Er zijn hypothesen opgesteld die getoetst zullen worden. De hypothesen zullen niet getoetst worden aan de hand van een statistische analyse, maar op basis van de interviews met de trajectbegeleiders wordt gekeken of de hypothese wel/niet gesteund wordt door de gesprekken.

Bij beide instellingen zijn twee interviews gedaan met trajectbegeleiders en de belangrijkste en opvallendste resultaten zullen nu besproken worden. Deze interviews zijn apart afgenomen, waardoor ze van elkaar niet weten wat er is gezegd.

Belangrijkste oorzaken van trajectuitval volgens de trajectbegeleiders:

- Onvermogen van de inburgeraar; de inburgeraar kan het vereiste niveau van het inburgeringstraject niet aan.
- Ziekte, zowel lichamelijke als psychische problemen waardoor men niet aanwezig kan zijn.
- Mensen vinden een baan, waardoor men gaat stoppen met het traject. Anders wordt de belasting allemaal teveel.
- Alleenstaande ouders die veel tijd besteden aan het huishouden en de kinderen, waardoor ze niet meer toekomen aan het volgen van het inburgeringstraject. Bij twee interviews werd aangegeven dat het soms ook gaat om een kind met een verstandelijke beperking, die ze niet alleen kunnen laten, waardoor ze niet meer aanwezig kunnen zijn.

Kenmerken inburgeraars

Relaties met familie

Bij de vraag of relaties in de familie een rol spelen, kwam in elk interview de relatie met kinderen naar voren. Volgens de trajectbegeleiders is het vooral voor vrouwen met kinderen moeilijk om naast de opvoeding voor de kinderen ook nog aandacht te besteden aan het inburgeringstraject. Ze kunnen niet voldoende kinderopvang regelen, waardoor ze thuis op de kinderen moeten passen en niet op school bezig kunnen zijn met de inburgering. Vooral als men kinderen heeft met een handicap is het moeilijk om ook nog naar de inburgeringscursus te komen. Er gaat dan veel tijd zitten in de verzorging van de kinderen en bovendien is het realiseren van kinderopvang dan extra moeilijk, waardoor ze het inburgeringsprogramma niet meer kunnen volgen. Toch is het opvallend dat in tabel 6 staat dat 'kinderopvang' in 1,4% van alle gevallen de oorzaak van uitval is, terwijl bij drie van de vier interviews dit als een probleem ervaren wordt. De cijfers uit tabel 6 zijn uiteindelijk afkomstig van de trajectbegeleiders, waardoor het maar de vraag is of het realiseren van kinderopvang wel zo moeilijk is. Het is mogelijk dat de inburgeraars dit als een excuus geven, zodat ze niet naar het inburgeringstraject hoeven.

Doordat volgens de trajectbegeleiders de inburgeraars de zorg op kinderen niet kunnen combineren met het volgen van het inburgeringstraject, is de uitval onder (alleenstaande) ouders met kinderen groter, dan inburgeraars die geen kinderen hebben.

Hypothese 4: *'Inburgeraars die geen kinderen hebben, hebben een grotere kans om het traject succesvol af te ronden dan inburgeraars die wel kinderen hebben'*, wordt door de gesprekken met de trajectbegeleiders ondersteund. Op grond van de interviews met de trajectbegeleiders is het

aannemelijk dat het hebben van kinderen van invloed is op het voortijdig uitval van het inburgeringstraject in de gemeente Enschede.

Eigen capaciteiten

De eigen capaciteiten van de inburgeraar spelen volgens de trajectbegeleiders ook een hele belangrijke rol bij het uitval. Dit werd in elk interview nadrukkelijk aangegeven. Er wordt een bepaald niveau verwacht van inburgeraars om een inburgeringsdiploma te halen. In de Nederlandse wet staat aangegeven dat het inburgeringsdiploma minimaal op taalniveau A2 moet worden gehaald. Als inburgeraar kun je ervoor kiezen om een hoger taalniveau te kiezen, maar dat gebeurt in overleg met een consulent. Als uiteindelijk toch blijkt dat de inburgeraars het laagste taalniveau niet aankan, dan moeten ze stoppen met het programma. Ze beschikken dan niet over voldoende capaciteiten om het traject succesvol af te ronden. Volgens de respondenten gaat hier wel een heel proces aan vooraf, omdat er alles aan gedaan wordt om zo'n iemand voor het traject te behouden. Zo is er bijvoorbeeld een inburgeringstraject speciaal voor analfabeten. Maar als uiteindelijk ook blijkt dat de inburgeraar zelfs het niveau voor analfabeten niet aankan, dan moeten ze stoppen.

Hypothese 5: *'Inburgeraars die beschikken over goede eigen capaciteiten, hebben een grotere kans om het traject succesvol af te ronden dan inburgeraars die dat niet hebben'*, wordt door de gesprekken ondersteund. Uit de interviews met de trajectbegeleiders is naar voren gekomen dat de eigen capaciteiten van inburgeraars van invloed kunnen zijn op het voortijdig uitval van het inburgeringstraject in de gemeente Enschede.

Interacties binnen de omgeving

Academische integratie (Goal commitment)

Goal commitment geeft de mate weer waarin de inburgeraars zich inzetten voor het bereiken van hun doen, namelijk het behalen van een inburgeringsdiploma. Alle trajectbegeleiders gaven aan dat de inburgeraars heel goed weten dat het behalen van een inburgeringsdiploma noodzakelijk is voor bijvoorbeeld een verblijfsvergunning. Af en toe moeten ze mensen er van doordringen, maar over het algemeen hoeft dat niet. Bij mensen die het niveau niet aankunnen ontbreekt het ook niet altijd aan goal commitment. Vaak zien de trajectbegeleiders dat ze wel willen, maar dat ze het niveau niet aankunnen. De resultaten van opdrachten/toetsen zijn vaak onvoldoende, wat een demotiverend effect heeft op de inburgeraar. De trajectbegeleider speelt daar een belangrijke rol in, omdat zij de personen zijn die de mensen weer uit de put moet halen als de resultaten tegen vallen. Zij moeten ervoor zorgen dat de inburgeraars weer positief gaan denken en zij moeten ze weer stimuleren om verder te gaan. Dus de resultaten van toetsen/opdrachten spelen een rol bij de motivatie van inburgeraars, maar het is niet per definitie zo dat alle uitvallers slechtere resultaten halen dan de mensen die het traject wel hebben afgerond. Dit geldt alleen voor de uitvallers die het niveau niet aankunnen.

De trajectbegeleiders zien de uitvallers zich minder intellectueel ontwikkelen dan mensen die wel goede resultaten halen en die het inburgeringsdiploma wel halen. Men ziet inburgeraars intellectueel ontwikkelen, in de zin van beter spreken, beter communiceren, open staan voor bepaalde zaken en dat ze zich aanpassen aan de Nederlandse cultuur. Ze proberen de inburgeraars ook een stuk algemene ontwikkeling mee te geven in hun programma's. Bij de mensen die uitvallen missen ze deze intellectuele ontwikkeling. Die missen het plezier van een inburgeringsprogramma en communiceren ook veel minder met andere mensen. Het staat ook in verband, dat als mensen niet komen, ze zich ook minder zullen ontwikkelen. Ze zijn niet voldoende academisch geïntegreerd. De trajectbegeleiders geven aan dat het bij de meeste uitvallers ontbreekt aan een stuk motivatie. Als mensen niet kunnen komen dan is daar wel begrip voor, maar ze missen vaak toch een stuk discipline die laat zien dat ze er alles aan doen om te komen. In de ogen van de trajectbegeleiders doen de uitvallers daar te weinig aan. De echte wil om het inburgeringsdiploma te halen ontbreekt en daarmee ontbreekt het dus ook aan goal commitment.

Hypothese 6: *'Inburgeraars die voortijdig stoppen met het inburgeringstraject zijn slechter academisch geïntegreerd dan de inburgeraars die het traject succesvol hebben afgerond'*, wordt door de gesprekken ondersteund. Op basis van de resultaten van toetsen/opdrachten en intellectuele ontwikkeling mag geconcludeerd worden dat uitvallers minder academisch geïntegreerd zijn dan de inburgeraars die het traject wel succesvol afronden.

Sociale integratie (Institutional commitment)

Institutional commitment geeft de mate weer waarin de inburgeraar zich thuis voelt op de instelling. De inburgeraar stelt bepaalde verplichtingen aan de school, waardoor hij zich meer verbonden zal voelen met de instelling en het inburgeringsprogramma.

In alle gesprekken met de trajectbegeleiders kwam duidelijk naar voren dat de trajectbegeleiders het belangrijk vinden dat de inburgeraar zich op het gemak voelt. De inburgeraar moet zich thuis voelen en met plezier naar school gaan. Hier besteden ze allemaal ook veel aandacht aan. Bij de ene instelling wordt hier wel meer aandacht aan besteed, maar dat komt ook doordat de inburgeraars daar veel meer uren op de instelling verblijven. Toch is het volgens de trajectbegeleiders wel zo dat de uitvallers minder sociaal geïntegreerd zijn dan de mensen die wel blijven. De mensen die uitvallen stellen zich vaak gesloten op en communiceren nauwelijks met andere inburgeraars of personeel. Ze maken geen/nauwelijks gebruik van de informele contactmomenten, terwijl daar in beide instellingen genoeg tijd voor is. Zulke contactmomenten zijn niet alleen voor vragen met betrekking tot het traject, maar ze worden door inburgeraars ook vaak gebruikt voor privé zaken. Zo kunnen inburgeraars af en toe hun hart luchten bij de trajectbegeleiders, omdat ze deze mensen vertrouwen. De trajectbegeleiders zien zichzelf ook niet alleen als trajectbegeleider, maar ook een beetje als maatschappelijk werker of als een soort moeder voor de inburgeraars. De inburgeraars die uitvallen maken veel minder gebruik van deze contactmomenten. Zij voelen zich vaak niet thuis en hebben niet de behoefte om te praten.

In de interviews kwam naar voren dat de uitvallers van het inburgeringstraject geen/weinig vriendschappen sluiten. Bij de instelling waar juist veel vriendschappen ontstonden, merkte je dat de uitvallers daar ook minder/geen vrienden hadden. De uitvallers komen minder en leggen dus ook minder contacten. Bovendien hebben ze vaak zoveel problemen dat ze dat gewoon niet met anderen willen bespreken.

De trajectbegeleiders benadrukken ook dat er door uitvallers geen gebruik wordt gemaakt van de buitenschoolse activiteiten, zoals een stage of vrijwilligerswerk. De inburgeraars moeten maatschappelijk mee gaan doen, omdat ze dat later zelfstandig ook zullen moeten doen. Wanneer inburgeraars zich bezighouden met maatschappelijke activiteiten dan hebben ze vaak een groter netwerk, waarin personen zitten die ze kunnen helpen. Wanneer mensen zich niet bezighouden met de buitenschoolse activiteiten dan missen ze dat netwerk en is de kans op uitval groter. Ook komt het voor dat de uitvallers geen stage lopen, omdat de inburgeraars het niveau bij de instelling zelf al heel erg hoog vinden en waar ze veel moeite mee hebben. Op een stage wordt ook een bepaald niveau verwacht, waarvan ze van tevoren denken dat ze dat niveau niet aankunnen.

Uit de interviews met de trajectbegeleiders komt naar voren dat het mogelijk bij de uitvallers ontbreekt aan institutional commitment. Het is voor instellingen moeilijk hier wat aan te doen. Zij doen er veel moeite voor om het voor de inburgeraar zo goed mogelijk naar hun zin te maken. Vaak komt dit mede door de problemen thuis. Wanneer inburgeraars het thuis op orde hebben en geen problemen hebben, zal de kans groter zijn dat een inburgeraar het traject voldoende afrond.

Hierdoor zal de inburgeraar zich ook opener opstellen, omdat hij niet meer met allerlei problemen zit.

Hypothese 7: *'Inburgeraars die het traject succesvol hebben afgerond zijn beter sociaal geïntegreerd dan de inburgeraars die voortijdig gestopt zijn'*, wordt door de gesprekken ondersteund. Op basis van de informele contactmomenten, vriendschappen en buitenschoolse activiteiten mag geconcludeerd worden dat uitvallers minder sociaal geïntegreerd zijn dan de inburgeraars die het traject wel succesvol hebben afgerond.

5. Wat doen de instellingen er aan om de trajectuitval tegen te gaan?

In de interview komt naar voren dat de instellingen veel moeite doen om de trajectuitval tegen te gaan. Hierbij moet gedacht worden aan zaken als: inburgeraars achterna bellen die niet komen, brieven sturen, inburgeraars overplaatsen naar groepen die beter aansluiten. Ook worden in de praktijk sancties toegepast. Wanneer trajectbegeleiders melding doen, bijvoorbeeld van verzuim, bij Bureau Handhaving van de gemeente dan nemen zij daar actie op. Deze actie kan een (bestuurlijke) boete zijn, maar ook een waarschuwing. Als er sancties zijn toegepast, dan krijgen trajectbegeleiders daar schriftelijk terugkoppeling van. Wel is het hierbij belangrijk dat de sancties een doel nastreven. Liggen de oorzaken van het verzuim bewust bij de inburgering, omdat deze bijvoorbeeld geen zin heeft, dan kunnen sancties het verzuim terugdringen. Dan is het een vorm van dwang.

Vaak zijn de problemen van inburgeraars zo specifiek en zo persoonsgebonden, dat het moeilijk is voor een instelling om daar rekening mee te houden. De instellingen doen hun best om deze mensen zoveel mogelijk te ondersteunen. Ook wordt aangegeven dat het volgens de trajectbegeleiders een probleem is dat instellingen te weinig geld hebben om bijvoorbeeld leuke en leerzame studieboeken te kopen. De trajectbegeleiders vinden het erg belangrijk dat de inburgeraar plezier heeft, omdat ze daardoor veel beter meedoen tijdens een les. Daardoor is de kans ook groter dat inburgeraars naar een les toekomen. Doordat de instellingen te weinig geld hebben, moeten de trajectbegeleiders zelf andere dingen gaan verzinnen. Dat vinden ze niet erg, maar zodoende gaat er wel heel erg veel tijd inzitten. Tijd die ze ook voor andere belangrijke zaken kunnen gebruiken.

4. Conclusie

In dit hoofdstuk zal er antwoord gegeven worden op de onderzoeksvraag die in dit onderzoek centraal staat. Vervolgens zullen er nog een aantal beperkingen van dit onderzoek gegeven. Aan het eind zullen er aanbevelingen gegeven worden voor verder onderzoek met betrekking tot inburgering.

4.1 Conclusie

In dit onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

1. *Hoe vaak komt het voor dat inburgeraars voortijdig stoppen met hun inburgeringstraject in de gemeente Enschede?*
2. *In welke fase van het inburgeringstraject komt voortijdig stoppen het meest voor in de gemeente Enschede?*
3. *Hebben persoonskenmerken van inburgeraars een verband met het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject?*
4. *Wat zijn de belangrijkste oorzaken dat inburgeraars voortijdig te stoppen met het inburgeringstraject in de gemeente Enschede volgens de trajectbegeleiders?*
5. *Wat doen de instellingen er aan om de trajectuitval tegen te gaan?*

Door de onderzoeksvragen te beantwoorden kan ook een antwoord worden gegeven op de probleemstelling:

‘In welke mate is bij inburgeringstrajecten in de gemeente Enschede sprake van voortijdige trajectuitval en welke factoren zijn op deze trajectuitval van invloed?’

Er zijn in de gemeente Enschede 1896 migranten begonnen met een inburgeringstraject in 2009 of 2010. Van alle inburgeraars hebben 1410 (74,4%) mensen het traject afgerond of zijn ze nog bezig met het traject. Dit houdt in dat deze inburgeraars niet voortijdig zijn gestopt met het traject. De overige 486 inburgeraars (25,6%) zijn wel voortijdig gestopt met het inburgeringstraject. Dus ongeveer 1 op de 4 inburgeraars stopt voortijdig met het inburgeringstraject in de gemeente Enschede.

Vervolgens is er gekeken in welke fase van het inburgeringstraject het voortijdig stoppen het meest voorkomt in de gemeente Enschede. De fasen zijn uitgedrukt in kwartalen (drie maanden).

Uit de analyse kwam naar voren dat van alle mensen die voortijdig zijn gestopt in de gemeente Enschede, 29% stopt binnen drie maanden. Bijna 80% van de mensen die voortijdig zijn gestopt in de gemeente Enschede, stopt binnen een jaar met het inburgeringstraject.

Bij deelvraag drie is gekeken of persoonskenmerken van inburgeraars een verband heeft met het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject in de gemeente Enschede.

Bij deze deelvraag is er gekeken naar drie persoonskenmerken, namelijk geslacht, leeftijd en land van herkomst. Er zijn daarbij drie hypothesen opgesteld die nu behandeld zullen worden.

Hypothese 1: ‘Vrouwen stoppen vaker voortijdig met het inburgeringstraject dan mannen’, wordt verworpen. Bovendien moeten we constateren dat dit onderzoek steun biedt aan de veronderstelling dat het in Enschede juist de mannen zijn die vaker stoppen verworpen

Hypothese 2: ‘Ouderen (50+) stoppen vaker met het inburgeringstraject dan jongeren’, wordt door de gegevens niet ondersteund. Uit de resultaten blijken geen significante verschillen te zitten tussen de verschillende leeftijdsgroepen.

Hypothese 3: 'Het percentage voortijdige stoppers verschilt per land van herkomst', wordt door dit onderzoek ondersteund. Uit de resultaten blijkt dat mensen uit Turkije gemiddeld het vaakst een traject voortijdig beëindigen. Hierdoor kan er geconcludeerd worden dat mensen uit Turkije het traject vaker voortijdig beëindigen, dan mensen uit andere landen. Een mogelijke oorzaak van dit hoge percentage is dat in augustus 2010 de rechtbank heeft bepaald dat Turkse inwoners met een verblijfsvergunning niet verplicht zijn om in te burgeren, omdat dit in strijd is met een overeenkomst tussen Turkije en de Europese Unie (Volkskrant, 2010). In Augustus 2011 is dit door de Centrale Raad van Beroep bevestigd. Het is daarom goed mogelijk dat mensen uit Turkije met een verblijfsvergunning hierdoor voortijdig zijn gestopt met het inburgeringstraject.

Na deze bevindingen zijn er interviews gehouden en is er gekeken wat de belangrijkste oorzaken zijn van het voortijdig stoppen met het inburgeringstraject in de gemeente Enschede volgens de trajectbegeleiders.

Deze vraag is zowel beantwoord met de gegevens van de afdeling Taal & Inburgering als met interviews. Op basis van de gegevens (zie tabel 6) van de afdeling Taal & Inburgering kan er geconcludeerd worden dat bij de oorzaken van de trajectuitval geen echte uitschieters zitten. "Langdurig ziek/overlijden" komt bij de oorzaken het vaakst voor (24,9%). 'Geen passend werk' en 'geen kinderopvang' zijn, op basis van de gegevens, geen belangrijke oorzaken zijn van het voortijdig stoppen met het traject.

Dan zijn er nog interviews gehouden met de trajectbegeleiders, waarbij de theorie van Tinto is gebruikt. Daarvoor zijn vier hypothesen opgesteld die zijn getoetst aan de hand van de interviews met de trajectbegeleiders.

Relaties met familie

Hypothese 4: 'Inburgeraars die geen kinderen hebben, hebben een grotere kans om het traject succesvol af te ronden dan inburgeraars die wel kinderen hebben', wordt door de gesprekken met de trajectbegeleiders ondersteund. Doordat inburgeraars de zorg op kinderen niet kunnen combineren met het volgen van het inburgeringstraject, is de uitval onder (alleenstaande) ouders met kinderen groter, dan inburgeraars die geen kinderen hebben.

Het hebben van kinderen hoeft geen probleem te zijn, omdat er voor voldoende kinderopvang geregeld kan worden. Toch is het opvallend dat in tabel 6a staat dat 'kinderopvang' in 1,4% van alle gevallen de oorzaak van uitval is, terwijl bij drie van de vier interviews dit als een probleem ervaren wordt.

Eigen capaciteiten

Hypothese 5: 'Inburgeraars die beschikken over goede eigen capaciteiten, hebben een grotere kans om het traject succesvol af te ronden dan inburgeraars die dat niet hebben', wordt door de gesprekken ondersteund. Uit de interviews met de trajectbegeleiders is gebleken dat de eigen capaciteiten van inburgeraars van invloed zijn op het voortijdig uitval van het inburgeringstraject in de gemeente Enschede.

Er wordt een bepaald niveau verwacht van inburgeraars om een inburgeringsdiploma te halen. In de Nederlandse wet staat aangegeven dat het inburgeringsdiploma minimaal op taalniveau A2 moet worden gehaald. Als uiteindelijk toch blijkt dat de inburgeraars het laagste taalniveau niet aankan, dan moeten ze stoppen met het programma. Hier gaat wel een heel proces aan vooraf. Ze beschikken dan niet over voldoende capaciteiten om het traject succesvol af te ronden.

Academische integratie

Hypothese 6: 'Inburgeraars die voortijdig stoppen met het inburgeringstraject zijn slechter academisch geïntegreerd dan de inburgeraars die het traject succesvol hebben afgerond', wordt door de gesprekken ondersteund. Op basis van de resultaten van toetsen/opdrachten en intellectuele ontwikkeling mag geconcludeerd worden dat uitvallers minder academisch geïntegreerd zijn dan de inburgeraars die het traject wel succesvol hebben afgerond. Bovendien ontbreekt het bij de meeste uitvallers aan goal commitment, omdat de motivatie ontbreekt om ook daadwerkelijk het diploma te halen. Dit geldt overigens niet voor de uitvallers die het niveau niet aankunnen.

Sociale integratie

Hypothese 7: 'Inburgeraars die voortijdig stoppen met het inburgeringstraject zijn slechter sociaal geïntegreerd dan de inburgeraars die het traject succesvol hebben afgerond', wordt door de gesprekken ondersteund. Op basis van de informele contactmomenten, vriendschappen en buitenschoolse activiteiten mag geconcludeerd worden dat uitvallers minder sociaal geïntegreerd zijn dan de inburgeraars die het traject wel succesvol hebben afgerond. Bij de meeste uitvallers ontbreekt het daarmee ook aan institutional commitment, omdat ze zich niet thuis voelen op de instelling.

Als laatste werd in deelvraag vijf onderzocht of wat de instellingen er zelf aan doen om de inburgeraars binnenboord te houden. Dit werd tijdens de interviews gevraagd aan de trajectbegeleiders. Volgens de trajectbegeleiders doen de instellingen er veel moeite voor om de inburgeraars binnen boord te houden: ze bellen mensen achterna die niet komen, sturen brieven en plaatsen mensen over naar groepen die beter aansluiten. Ook worden in de praktijk sancties toegepast. Wanneer trajectbegeleiders melding doen, bijvoorbeeld van verzuim, bij Bureau Handhaving van de gemeente dan nemen zij daar actie op. Deze actie kan een (bestuurlijke) boete zijn, maar ook een waarschuwing. Dat hangt van de situatie af.

De trajectbegeleiders gaven wel aan dat ze graag eens nieuw leermateriaal voor de inburgeraars willen. Bij dit leermateriaal moet dan de factor plezier ook een grote rol spelen. Wanneer inburgeraars namelijk plezier hebben, is de kans groter dat ze naar de les zullen komen en het traject succesvol afronden. Helaas is er op dit moment niet het geld om nieuwe studieboeken te kopen, waardoor de trajectbegeleiders zelf hun best moeten doen om het voor de inburgeraar zoveel mogelijk naar hun zin te maken. Het liefst op een leuke, attractieve manier de Nederlandse taal leren.

4.2 Aanpassingen waardoor uitval minder wordt

Drie van de vier trajectbegeleiders gaven meteen aan dat de kinderopvang beter geregeld zou kunnen worden. Er zijn altijd mensen die later komen of eerder weg moeten, omdat ze hun kind naar de kinderopvang moeten brengen. Dat is zonde van de tijd, want eigenlijk heb je alle uren wel nodig. Toch is het opvallend dat in tabel 6 staat dat 'kinderopvang' in 1,4% van alle gevallen de oorzaak van uitval is, terwijl bij drie van de vier interviews dit als een probleem ervaren wordt. De cijfers uit tabel 6 zijn uiteindelijk afkomstig van de trajectbegeleiders, waardoor het maar de vraag is of het realiseren van kinderopvang wel zo moeilijk is.

Verder valt het op dat alle trajectbegeleiders het ontzettend druk hebben. Vaak nemen ze het werk mee naar huis, wat betekent dat ze veel in hun vrije tijd moeten doen. Gelukkig zijn het mensen met ontzettend veel passie voor hun beroep, waardoor ze het er allemaal voor over hebben. Ze zijn niet alleen trajectbegeleider, maar vervullen ook de rol van maatschappelijk werker. Een oplossing zou dus kunnen zijn dat de mensen die moeite hebben met de inburgering te voorzien van extra maatschappelijke begeleiding. Dat wil zeggen dat mensen een aantal uren thuis worden geholpen bij praktische zaken, als het invullen van een acceptgiro of helpen bij het uitleggen van brieven die ze gekregen hebben. Vaak als ze dit op orde hebben gaan ze met meer rust naar een inburgeringstraject toe. In de gemeente Enschede zijn hiervoor zogenaamde integratieloodsen. Dit zijn vrijwilligers die inburgeraars de eerste twaalf weken van het traject individueel begeleiden. Deze begeleiding is vooral bedoeld voor individuele ondersteuning voor de inburgeraar. Bovendien kan de inburgeraar

sneller wegwijs worden in de Enschedese samenleving en worden inburgeraars begeleid bij de deelname aan maatschappelijke activiteiten. Ook kan de integratieloods gesprekken voeren met de inburgeraar, zodat hij/zij de Nederlandse taal sneller onder de knie kan krijgen. De loods kan helpen bij praktische problemen die worden ervaren bij de inburgering. Op deze manier zullen de immigranten sneller ingeburgerd raken en worden ze geholpen, zodat ze sneller op eigen benen kunnen staan. De loodsen begeleiden de immigranten bij de integratie.

Het zijn vaker dingen gelegen buiten het traject die eerst op orde moeten zijn voordat mensen hier kunnen slagen. Dus een goede woonruimte, geen schulden, als die zaken in orde zijn is de kans groter dat ze hier zullen slagen.

4.3 Beperkingen

De belangrijkste beperking van dit onderzoek is dat de mensen waarover dit onderzoek gaat, de inburgeraars, niet geïnterviewd konden worden. Doordat ze niet voldoende zijn ingeburgerd en niet de Nederlandse taal onder de knie hebben, was dit niet mogelijk. Bovendien is uit het onderzoek al gebleken dat de uitvallers vaak te weinig communiceren met anderen, waardoor er voor gekozen is om de trajectbegeleiders van het inburgeringstraject te interviewen. Zij kunnen ons ook genoeg vertellen, maar zullen natuurlijk nooit weten wat er precies heeft gespeeld bij de uitvallers. Dit komt mede door de slechte communicatieve vaardigheden van de uitvallers.

Een andere beperking is het aantal interviews wat is gehouden voor het onderzoek. In totaal zijn vier interviews gehouden bij twee verschillende instellingen, maar voor een nog completer beeld zullen er meer interviews gehouden moeten worden. Gezien de tijd en omvang van het onderzoek was dit niet mogelijk.

4.4 Theorie Tinto van toepassing op vraagstuk migranten?

Tinto gebruikt in zijn theorie een model waarin factoren staan die van invloed kunnen zijn op het voortijdig stoppen met de opleiding van studenten in het hoger onderwijs. Deze theorie is ontwikkeld op basis van onderzoek bij een hele andere groep als de migranten, namelijk studenten in het hoger onderwijs. In hoofdstuk 2.6 komen enkele belangrijke verschillen tussen deze groepen aan de orde. Toch is dit model van Tinto, met enige aanpassing, ook goed toepasbaar op de inburgeraars. Concepten als 'goal commitment' en 'institutional commitment' gelden voor beide groepen. Dit geldt ook voor de factoren die van invloed kunnen zijn op het voortijdig stoppen. Alleen de 'academische integratie' zal niet in dezelfde mate gelden voor de groepen, omdat de resultaten van opdrachten/toetsen bij de inburgeraars veel minder belangrijk zijn dan voor de studenten in het hoger onderwijs. Bovendien heeft een inburgeringscursus niet meteen als doel dat een inburgeraar zich intellectueel ontwikkelt. Kennelijk zijn er bij het wel/niet stoppen algemene processen aan de gang, die niet gebonden zijn aan een opleidingstype.

4.5 Aanbevelingen

Aanbevelingen voor nieuw onderzoek is om te kijken naar de verschillende instellingen zelf. In dit onderzoek is gekeken naar het totaal van alle uitvallers, zonder dat daarbij rekening is gehouden met de verschillen die er zijn tussen de verschillende instellingen. Misschien valt het op dat er bij de ene instelling relatief veel meer uitvallers zijn, wat een gevolg kan zijn van de verschillende methoden die gebruikt worden.

Aanbeveling voor nieuw beleid is om eens te kijken wat volgens de trajectbegeleiders nodig is om de uitval te verminderen. Kan er in de gemeente Enschede wat gedaan worden met extra kinderopvang? In hoeverre kan er gezorgd worden voor extra maatschappelijke begeleiding bij inburgeraars, waardoor ze minder problemen thuis ondervinden en zich beter kunnen focussen op het inburgeringstraject. De oplossing voor het uitval zal zich meer op deze zaken richten, omdat de instellingen zelf het maximale doen om het uitval tegen te gaan.

Bibliografie

- Babbie, E.R. (2010). *The practice of social research*(12th edition). Belmont, CA: Wadsworth
- CBS, (2011). *Recordaantal immigranten in 2010*. Verkregen op 26 februari, 2011, van:
<http://www.cbs.nl/nl/NL/menu/themas/dossiers/allochtonen/publicaties/artikelen/archief/2011/2011-007-pb.htm>
- Cuyper, P., Lamberts, M., & Pauwels, F. (2010). *De efficiëntie, effectiviteit en impact van het Vlaamse inburgeringsbeleid geëvalueerd*. Verkregen op 26 februari, 2011, van:
http://www.inburgering.be/inburgering/sites/www.inburgering.be.inburgering/files/Evaluatieonderzoek_Inburgering_deel4.pdf
- Enschede in cijfers, (2011). *Bevolking*. Verkregen op 5 september, 2011, van:
http://www.enschede.nl/webs/enschedeincijfers/archief_documenten/Statistisch/hoofdstuk02.pdf
- Geets, J., Van den Eede, S., Wets, J., Lamberts, M., Timmerman, C., (2007). *Hoe wordt het inburgeringsbeleid geapprecieerd?* Verkregen op 6 september, 2011, van:
http://www.inburgering.be/inburgering/sites/www.inburgering.be.inburgering/files/Het%20Vlaamse%20Inburgeringsbeleid%20geëvalueerd_deel3.pdf
- Grix, J. (2004). *The foundations of research*. New York: Palgrave MacMillen
- Huizingh, E. (2006). *SPSS 14.0 voor Windows en Data Entry*. Den Haag: Sdu Uitgevers bv.
- Rijksoverheid, (2011a). *Wat is de Wet inburgering en voor wie geldt de inburgeringsplicht?* Verkregen op 26 februari, 2011, van: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/inburgering/vraag-en-antwoord/wat-is-de-wet-inburgering-en-voor-wie-geldt-de-inburgeringsplicht.html>
- Rijksoverheid, (2011b). *Deltaplan Inburgering*. Verkregen op 26 februari, 2011, van:
<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/publicaties-pb51/deltaplan-inburgering.html>
- Rijksoverheid, (2011c). *Cijfers inburgering per gemeente: Voortgang inburgering in Enschede*. Verkregen op 26 februari, 2011, van:
<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/inburgering/inburgering-in-cijfers/voortgang-inburgering/enschede>
- Rijksoverheid, (2011d). *Wanneer moet ik ingeburgerd zijn en wat gebeurt er als ik het examen niet haal*. Verkregen op 4 juni, 2011, van: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/inburgering/vraag-en-antwoord/wanneer-moet-ik-ingeburgerd-zijn-en-wat-gebeurt-er-als-ik-het-examen-niet-haal.html>
- RIVM, (2010). *Wat is sociaaleconomische status*. Verkregen op 18 juli, 2011, van:
<http://www.nationaalkompas.nl/bevolking/segv/wat-is-sociaaleconomische-status/>
- Significant, (2010). *Evaluatierapport inburgering in Nederland*. Verkregen op 5 september, 2011, van:
http://www.vng.nl/Praktijkvoorbeelden/SZI/2010/evaluatiebericht_inburgering_in_Nederland_2010.pdf
- Spady, W.G. (1971). Dropouts from higher education: Toward an empirical model. *Interchange*, 2(3), p. 38-62.

Tinto, V. (1975). Drop-out from Higher Education: A Theoretical Synthesis of Recent Research. *Review of Educational Research*, 45, p. 89-111. Verkregen op 26 maart, 2011, van: <http://www.jstor.org/stable/pdfplus/1170024.pdf?acceptTC=true>

Tinto, V. (2005). Reflections on retention and persistence: Institutional actions on behalf of student persistence. *Studies in Learning, Evaluation, Innovation and Development*, 2, p. 89-97. Verkregen op 27 maart, 2011, van: <http://sleid.cqu.edu.au/viewarticle.php?id=103>

Traag, T., & Van der Velden, R.K.W. (2008). *Early school-leaving in the Netherlands. The role of student-, family- and school factors for early school-leaving in lower secondary education*. Maastricht: Research Centre for Education and the Labour Market. Verkregen op 2 mei, 2011, van: <http://www.narcis.nl/publication/RecordID/oai:dare:13503>

Visser, W. (2002). *Inburgeren en uitvallen*. Verkregen op 3 maart, 2011, van: <http://www.kiemnet.nl/dsresource?objectid=65872>

Volkskrant, (2010). *Turken niet verplicht tot inburgeren*. Verkregen op 2 september, 2010, van: <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2664/Nieuws/article/detail/1007871/2010/08/13/Rechter-Turken-niet-verplicht-tot-inburgeren.dhtml>

Bijlagen

Bijlage 1: Land van herkomst

Land van herkomst

	Frequentie	Procent
Niet meer officieel woonachtig in Enschede	129	6,8
Afghanistan	37	2,0
Albanië	2	,1
Algerije	1	,1
Angola	5	,3
Argentinië	2	,1
Armenië	5	,3
Aruba	8	,4
Australië	2	,1
Azerbeidzjan	3	,2
Bangladesh	3	,2
Wit-Rusland	2	,1
België	9	,5
Benin	3	,2
Bondsrepubliek Duitsland	53	2,8
Bosnië-Herzegovina	12	,6
Botswana	1	,1
Brazilië	43	2,3
Bulgarije	6	,3
Burundi	5	,3
Canada	4	,2
China	48	2,5
Colombia	6	,3
Costa Rica	1	,1
Cuba	1	,1
Democratische Republiek Kongo	4	,2
Denemarken	3	,2

Dominicaanse Republiek	7	,4
Ecuador	4	,2
Egypte	7	,4
Estland	1	,1
Ethiopië	1	,1
Federale Republiek Joegoslavië	8	,4
Filippijnen	6	,3
Frankrijk	5	,3
Gambia	2	,1
Georgië	2	,1
Ghana	4	,2
Griekenland	6	,3
Groot-Brittannië	12	,6
Guinee	15	,8
Hongarije	14	,7
Hongkong	10	,5
Ierland	1	,1
IJsland	1	,1
India	5	,3
Indonesië	18	,9
Irak	137	7,2
Iran	11	,6
Israel	3	,2
Italië	21	1,1
Ivoorkust	1	,1
Jemen	1	,1
Joegoslavië	5	,3
Jordanië	1	,1
Kenia	4	,2
Kongo	3	,2
Kroatië	1	,1
Kirgizië	2	,1
Letland	3	,2

Libanon	11	,6
Liberia	2	,1
Litouwen	4	,2
Macedonië	1	,1
Maleisië	5	,3
Marokko	93	4,9
Mauritanië	2	,1
Mexico	4	,2
Moldavië	1	,1
Mongolië	1	,1
Mozambique	1	,1
Nederlandse Antillen	8	,4
Nepal	2	,1
Niger	3	,2
Nigeria	7	,4
Noorwegen	2	,1
Oekraïne	14	,7
Oezbekistan	1	,1
Onbekend	73	3,9
Oostenrijk	1	,1
Pakistan	19	1,0
Peru	4	,2
Polen	70	3,7
Portugal	8	,4
Roemenie	13	,7
Rusland	33	1,7
Rwanda	3	,2
Saoedi-Arabië	1	,1
Servië en Montenegro	2	,1
Sierra Leone	30	1,6
Slovenië	2	,1
Slowakije	16	,8
Soedan	2	,1
Somalië	12	,6

Spanje	19	1,0
Sri Lanka	1	,1
Suriname	1	,1
Syrië	162	8,5
Tadzjikistan	1	,1
Thailand	28	1,5
Togo	6	,3
Tsjechië	3	,2
Tunesië	12	,6
Turkije	455	24,0
Venezuela	4	,2
Verenigde Arabische Emiraten	1	,1
Verenigde Staten van Amerika	11	,6
Vietnam	11	,6
Zaïre	2	,1
Zimbabwe	1	,1
Zuid-Afrika	3	,2
Zweden	4	,2
Totaal	1896	100,0

Bijlage 2: interview trajectbegeleiders

Interview trajectbegeleiders IVIO en WorkStep

- Hoeveel contact heeft u met de inburgeraars?
- Wat zijn volgens u de belangrijkste oorzaken waarom mensen hun traject niet afronden en vroegtijdig uitvallen?

Kenmerken inburgeraars

- In hoeverre zullen relaties binnen de familie een rol spelen bij het uitval?
- In hoeverre spelen de eigen capaciteiten van een inburgeraar een rol? (Is de inburgeraar wel in staat om het inburgeringstraject af te ronden?)

Interacties binnen de omgeving van de organisatie

Academic integration (goal commitment)

- Zijn er bij de uitgevallen inburgeraars meer mensen die het niveau niet aankunnen (*academic dismissals*) of juist meer mensen die vrijwillig stoppen om een bepaalde reden? (*voluntary withdrawals*)
- In hoeverre spelen de resultaten van toetsen/opdrachten een rol? → Worden inburgeraars meer gemotiveerd als ze betere resultaten halen?
- In hoeverre merkt u dat een inburgeraar zich intellectueel ontwikkelt? Denkt u dat deze ontwikkeling van invloed is op het uitval?
- Wat doet u eraan om bij inburgeraars door te dringen dat het behalen van een inburgeringsdiploma noodzakelijk is?

Social integration (institutional commitment)

- In hoeverre is er bij een inburgeringstraject plaats voor informele contact momenten? Contactmomenten buiten lesuren. (interactie tussen inburgeraars zelf, tussen docenten en inburgeraars of tussen inburgeraars en ander personeel)
- In hoeverre merkt u dat deze informele contact momenten belangrijk zijn voor een inburgeraar? → Hebben uitvallers juist meer of minder informele contact momenten?
- Merkt u dat er veel vriendschappen ontstaan tijdens een traject? → Hebben de uitvallers juist meer of minder vrienden tijdens een cursus?
- Is er veel sprake van buitensporige interactie van inburgeraars? (hierbij moet u denken aan bijvoorbeeld daten, met een stel vrienden wat gaan doen → ze komen niet omdat ze liever andere dingen willen doen) → geen geldige redenen om niet te komen
- In hoeverre hebben de uitvallers zich bezig gehouden met buitenschoolse activiteiten? → Activiteiten die ervoor zorgen dat ze sneller geïntegreerd zijn in de Nederlandse samenleving (bijvoorbeeld vrijwilligers werk)

Algemene vragen

- Welke factoren vergroten volgens u de kans op uitval? (kenmerken van inburgeraars zelf, de omgeving waarin de inburgeraar het traject volgt of zijn het bepaalde kenmerken van de instelling zelf die ervoor zorgen dat de kans op uitval groter wordt? → doorvragen welke kenmerken)
- Welke aanpassingen zullen ervoor zorgen dat het uitval minder wordt? (in onderwijsaanbod, in aanbod kinderopvang, extra begeleiding en overige)
- Welke rol moet de organisatie zelf spelen bij de verkleining van de uitval? (actief/passief)